

ЗОРИ ZORILE

www.zorile.ro

Двуязычный ежемесячник Общины русских-липован Румынии, основанный в 1990 г. № 5 (366)/2023
Periodic bilingv lunar al Comunității Rușilor Lipoveni din România, Fondat în 1990. Nr. 5 (366)/2023. ISSN/1221-6550

CONSILIUL JUDEȚEAN TULCEA

ÎNTÂLNIREA CUSTODELUI COROANEI ROMÂNE CU RUȘII LIPOVENI DIN JUDEȚELE TULCEA ȘI BRĂILA - p. 2-3

Felicitări,

Cătălin Chirilă!

Canoistul din Sarichioi, legitimat la Clubul „Steaua” din București, a câștigat două medalii de aur în etapa de Cupă Mondială, desfășurată în luna mai a.c. la Szeged (Ungaria), pe distanțele de 500 de metri și 1.000 de metri (distanța olimpică), la canoe simplu. Succes, în continuare, pe drumul tău spre Jocurile Olimpice din 2024, Cătălin Chirilă!

Din sumar / Содержание

- ✎ Olimpiada națională de limba rusă maternă – p. 4-5
- ✎ «Лексический и грамматический строй русской речи» – с. 7-8
- ✎ Manifestarea identității rușilor lipoveni din zona Dobrogei prin tradiție și spiritualitate – p. 9-12
- ✎ Выдающиеся русские-липоване и их

незаурядные истории: тренер по единоборствам Клаудиан Иван – с.13-15

- ✎ Dialog cu un autor – Magdalena Moț – p. 16
- ✎ CRL-Climăuți – periplu prin Dobrogea – p. 18-19
- ✎ Laureații etapei naționale a Olimpiadei de limba rusă maternă - p. 20

Клаудиан Иван

Dialog cu un autor:
Magdalena Moț

16 mai 2023, ora 16⁰⁰

Lansare de carte și sesiune de autografe.

Întrevedere de lucru la CRLR - p. 17

În luna aprilie 2023, Custodele Coroanei Române, Majestatea Sa Margareta, s-a deplasat în județele Tulcea și Brăila, fiind însoțită de Alteța Sa Regală (ASR) Princesa Sofia, vizita făcând parte din proiectul Custodelui Coroanei de cunoaștere și sprijinire a comunităților de la Dunăre, fluviul despre care savantul Grigore Antipa afirma că este „cea mai mare dintre toate avuțiile naturale ale țării noastre”.

LA TULCEA

Prima întâlnire, de „bun-venit” în orașul situat la intrarea în Delta Dunării, a avut loc într-un cadru mai puțin formal, pe 5 aprilie a.c., la Casa Avramide din Tulcea, fiind prezenți administratorul public al județului, Dumitru Mergeani, viceprimarul municipiului, George Șinghi, reprezentanți ai conducerii Liceului de Arte „George Georgescu” din Tulcea și câțiva elevi-„artiști” ai liceului, care și-au prezentat lucrările reunite într-o mini-expoziție de artă plastică, oferind și un recital de muzică clasică.

Pe 6 aprilie 2023, în Sala „Mihail Kogălniceanu” a Consiliului Județean Tulcea, la întrevvedere cu autoritățile județului, au participat și reprezentanții minorităților naționale care conviețuiesc în armonie pe raza județului, Casa Regală a României exprimându-și interesul cu privire la caracterul multietnic și multicultural al spațiului nord dobrogean.

Asociația „Comunitatea Rușilor Lipoveni din România” a fost reprezentată la întâlnire de către președintele CRLR, deputatul Silviu Feodor, precum și de președinta comunității locale a rușilor lipoveni (CRL-Tulcea), Claudia Ciotic.

În alocuțiunea sa, deputatul Silviu Feodor a evidențiat momentele istorice semnificative, de legătură între Casa Regală și etnicii ruși lipoveni din România, reamintind celor prezenți în sală că:

☀ Vizitând Tulcea în octombrie 1879, viitorul rege Carol I, pe atunci domnitor al României, i-a cunoscut pe ortodocșii de rit vechi, staroveri, fiind primit de către aceștia chiar la biserica lor

Cu Vasile Dîba (stânga), la Jurilovca

ÎNTÂLNIREA CUSTODELUI COROANEI ROMÂNE CU RUȘII LIPOVENI DIN JUDEȚELE TULCEA ȘI BRĂILA

ortodoxă cu hramul „Sf. Apostol Ioan Teologul”, unde Carol I a donat 500 de franci;

☀ În mai 1914, Regele Carol I a vizitat Jurilovca împreună cu Prințul Moștenitor Ferdinand și savantul Grigore Antipa, prilej cu care a contribuit (inclusiv financiar) la realizarea drumului de acces spre port și cherhana, chiar pe malul lacului, pentru a facilita transportul peștelui cu căruțele, primarul din acea perioadă fiind Feodor Malâi (mărturie în acest sens stă fotografia inserată în cartea *Pescăria și Pescuitul în România*, dr. Grigore Antipa, București, 1916, tab. LXXV);

☀ În timpul domniei lui Carol al II-lea, Regele s-a deplasat în anul 1939 la Fântâna Albă pentru a se familiariza cu aspectele privind

recunoașterea Bisericii Ortodoxe de Rit Vechi, solicitată de înalții prelați ai Bisericii;

☀ În anul 2021, staroverii din România au marcat unul dintre cele mai importante momente din istoria Bisericii Ortodoxe de Rit Vechi – împlinirea a 75 de ani de când Regele Mihai I al României a semnat *Decretul-lege nr. 728/10.09.1946 pentru recunoașterea Cultului creștin de rit vechi din România (Cultul lipovenesc)*, apărut în Monitorul Oficial, partea I, nr. 212/13.09.1946;

☀ În anul 1999, Regele Mihai I și Regina Ana ai României au vizitat Jurilovca, fiind primiți atunci cu mult entuziasm;

☀ O delegație mai mare din partea CRLR a avut o întrevvedere cu Regele Mihai I și Regina Ana la Palatul Elisabeta din București în septembrie 2007, participând atunci și Alteța Sa Prinsele Radu;

☀ În anul 2010, Regele Mihai I, șeful Casei Regale a României, i-a înmănat marelui sportiv canotor și antrenor Ivan Patzaichin, rus lipovean născut la Mila 23 din Delta Dunării, Decorația regală „Nihil Sine Deo” pentru merite deosebite aduse sportului românesc;

☀ Printre furnizorii Casei Regale, există antreprenori din rândul etniei: Serghei Cozma din localitatea Carcaliu (situată și ea la

Dunăre), administratorul „Alcovin” Măcin.

Totodată, deputatul Silviu Feodor a pomenit în intervenția sa din Sala „Mihail Kogălniceanu” a Consiliului Județean Tulcea despre extraordinarul discurs din Parlamentul României din anul 2015, rostit de către Regele Mihai I cu prilejul aniversării sale de 90 de ani de la naștere.

LA JURILOVCA

În aceeași zi, Custodele Coroanei Române s-a deplasat la Jurilovca, jud. Tulcea, unde, prima oprire a fost la Școala Gimnazială, reprezentantele Familiei Regale având parte de o întâlnire caldă și plină de emoții cu elevii din localitate, cadrele didactice și oficialitățile locale. Au fost oferite flori, felicitări și desene realizate de elevi, care au surprins și clădirile reprezentative din Jurilovca. În curtea unității școlare a fost prezent și marele campion olimpic la kaiac Vasile Dîba, cetățean de onoare al comunei Jurilovca, primul și singurul kaiacist român campion olimpic la proba de K1 500 m (la Jocurile Olimpice de la Montreal din 1976), numele căruia a fost dat recent Sălii Sporturilor de 180 de locuri din Jurilovca, inaugurată pe 31 martie 2023.

Cu primarul Eugen Ion și istoricul Paul Condrat

În localitatea de la malul lacului Razim/Razin, reprezentantele Familiei Regale, însoțite de primarul Eugen Ion și viceprimarul Galina Teleucă, precum și voluntari ai Crucii Roșii (filiala Tulcea), au avut întâlniri cu artiștii și meșterii populari locali, iar discuțiile au pus în

valoare atât oamenii locului, cât și produsele acestora, specifice zonei dobrogene. În vederea identificării oportunităților de susținere, s-a vorbit despre proiecte și inițiative de interes.

Au fost prezentate tradițiile, meșteșugurile și gastronomia locală chiar în curțile caselor tradiționale, apoi efectuându-se o deplasare până la locul de recoltare a stufului pentru acoperișurile din localitate, precum și la Capul Doloșman și Cetatea Orgame / Argamum. Înălțitorii oaspeți le-au fost oferite de către profesorul de istorie Paul Condrat din Jurilovca informații de interes cu privire la împrejurimile acestei localități dobrogene, Capul Doloșman, la Cetate, precum și despre canalele care poartă numele regilor României, realizate după Războiul de Independență al României. Sistematizările din zonă au fost realizate la inițiativa lui Grigore Antipa, numit încă din anul 1895 ca administrator general al pescăriilor statului, fiind și autorul „Legii pescuitului”, pe care a reușit să o treacă prin Parlament în anul 1896. Două dintre cele trei canale care poartă nume de regi au fost redenumite în perioada comunistă, fără revenire nici astăzi la vechile denumiri:

☼ Canalul „Regele Carol I” de 28 de km, care a fost construit în anul 1906, legând brațul Sfântu Gheorghe de Razim, cu scopul de a îndulci apa din Lacul Razim în vederea creșterii producției de pește, astăzi, se numește Canalul Dunavăț;

☼ Canalul „Regina Elisabeta” de 5 km, construit în anul 1913, leagă lacurile Razim și Babadag;

☼ Canalul „Principele Ferdinand” (astăzi, Canalul

Dranov), inaugurat în anul 1914 de către Regele Carol I, leagă brațul Sfântu Gheorghe de Lacul Dranov, iar după Primul Război Mondial, în anul 1933, a fost prelungit până la Razim.

În vederea demarării unor programe de conservare și promovare a unor meserii vechi, practicate din cele mai vechi timpuri, oaspeții au stat de vorbă cu mai mulți localnici despre tradițiile și meșteșugurile din zonă. Dintre etnicii ruși lipoveni, care și-au prezentat meșteșugurile și îndeletnicirile, îi amintim pe marangozul Alexandru Feodot (unul dintre pușinii care au mai rămas în județul Tulcea); pe meșterul tâmplar Anatol (Tolic) Curuzan din localitatea vecină Sarichioi, un artist al tâmplăriei tradiționale, cunoscut în zonă pentru dantelăria tradițională de lemn ce iese din mâinile lui iscusite, pe care o realizează cu multă migală și dedicație. Despre pescarii din Jurilovca și despre plasele de pescuit a povestit pescarul Adrian Pestrițu, chiar în timp ce repara un talian (năvod).

În gospodăria profesorului de istorie Paul Condrat, care a relatat și despre obiceiurile, tradițiile și istoria rușilor lipoveni, precum și în alte case tradiționale, oaspeții au admirat și acel „albastru lipovenesc”, numit și „albastru de Jurilovca”, predominant în localitatea dobrogeană de lângă laguna Razim-Sinoe.

Câteva modele de *kicika* (podoabă a capului femeii starovere măritate) și de brăuri (*pois/poisa*) specifice rușilor lipoveni au fost prezentate de către Anfișa Ivanovici, care a oferit Custodelul Coroanei câte un exemplar din cele realizate chiar de

ea, iar despre alte elemente ale portului tradițional local a vorbit meșterul popular Valentina Grigore, care le-a dăruit Majestății Sale și Alteței Sale câte un șal înflorat, cu franjuri. Custodele Coroanei a declarat că lucrurile primite în dar, realizate manual în comuna Jurilovca, vor fi expuse în Castelul de la Săvârșin, jud. Arad, deținut de familia regală.

În curtea casei familiei Sterea, refăcută cu grijă după modelul caselor tradiționale din Jurilovca (cu piatră dobrogeană la fundație, chirpici și acoperită cu stuf), a fost amenajată o expoziție cu fotografii reprezentative, care au surprins activitățile tradiționale din Delta și Dobrogea de Nord. Vizita de lucru s-a încheiat cu o masă cu bucate tradiționale, inclusiv preparate specifice rușilor lipoveni: salată de icre, pește marinat, pește afumat, pirajki ș.a.

Cu scopul de a cunoaște locurile și oamenii și a identifica proiecte care să-i sprijine pe meșteșugarii locali, periplul familiei regale s-a efectuat în vederea păstrării și promovării tradițiilor, inclusiv ale rușilor lipoveni.

LA BRĂILA

Pe 7 aprilie 2023, când ortodocșii de rit vechi prăznuiau Buna Vestire conform calendarului iulian, Custodele Coroanei Margareta și ASR Principesa Sofia au avut o altă întâlnire cu reprezentanții minorităților naționale, de această dată dintr-un alt oraș de la Dunăre - Brăila. Discuțiile s-au purtat în Sala Oglinzilor a Teatrului „Maria Filotti”, iar la întrevvedere a participat și o delegație din partea CRL-Brăila, condusă de președinta

Maria Milea, directorul Școlii Gimnaziale „A.S. Pușkin”.

Prof. Maria Milea a expus aspecte privind activitatea comunității locale, cu evidențierea istoriei, culturii și a spiritualității minorității etnice pe care o reprezintă.

Periplul reprezentanților familiei regale în județele Tulcea și Brăila, întâlnirile cu oamenii acestor locuri de poveste au confirmat faptul că Majestatea Sa, care și-a aniversat recent ziua de naștere (în ultima duminică din martie a.c.), încurajează educația în rândul tinerilor, minoritățile etnice din România, promovează folclorul, tradițiile populare, meșteșugurile și gastronomia locală și militează pentru protejarea mediului înconjurător.

Reamintim că prima fiică a Regelui Mihai I și a Reginei Ana ai României s-a născut la Lausanne (Elveția) pe 26 martie 1949, fiind desemnată Princesă Moștenitoare în anul 1997, iar în anul 2007 a fost numită Custodele Coroanei Române. Este licențiată în Sociologie, Științe Politice și Drept Internațional (Universitatea din Edinburgh din Scoția). Pe 21 septembrie 1996, s-a căsătorit cu ASR Principele Radu, iar din mai 2001 locuiesc la Palatul Elisabeta din București.

Custodele Coroanei este președintele Societății Naționale de Cruce Roșie din România, al Fundației Regale Margareta a României, al Fundației Atletismului Românesc (președinte de onoare), al Asociației Casa Majestății Sale și al Fundației Colecția Familiei Regale a României.

A consemnat,
Svetlana MOLDOVAN

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBA RUSĂ MATERNĂ

Svetlana MOLDOVAN

Etapa națională a ediției din anul 2023 a Olimpiadei de Limba rusă maternă, organizată de Ministerul Educației prin Inspectoratul Școlar Județean Botoșani, în parteneriat cu Asociația „Comunitatea Rușilor Lipoveni din România” (CRLR), a avut loc în perioada 12-14 mai a.c. la Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Botoșani.

Competiția școlară de excelență a reunit 47 de elevi vorbitori de limba rusă din județele Botoșani, Brăila, Constanța, Iași, Suceava, Tulcea, precum și din București, care studiază în unitățile lor școlare limba rusă ca limbă maternă, demonstrând la olimpiadă cunoștințele acumulate atât la școală, cât și în familie. (Menționăm că în România, limba rusă se mai studiază în școli și ca limbă modernă, Ministerul organizând pentru acești elevi Olimpiada Națională de Limba rusă modernă.)

Concurenții ajunși la Botoșani, pasionați de limba și cultura rusă, au fost selectați în urma etapelor pe școală și județene ale Olimpiadei Naționale.

Nu întâmplător a fost ales în acest an, la propunerea președintelui CRLR, deputatul Silviu Feodor, ca loc de desfășurare pentru Olimpiada de Limba rusă maternă Botoșaniul - orașul în care s-a născut și a fost botezat în biserica ortodoxă „Uspenia” poetul național Mihai Eminescu (15 ianuarie 1850 - 15 iunie 1889). În luna aprilie a.c. s-au împlinit 140 de ani de la publicarea poemului romantic de natură filozofică „Lucașfărul” (98 de strofe), cea mai reprezentativă operă lirică a poetului Mihai Eminescu și a literaturii române, care a apărut pentru prima oară în anul 1883, în „Almanahul” societății

studentești „România Jună” din Viena, fiind tipărit apoi, în același an, în revista „Convorbiri literare”.

La festivitatea de deschidere a Olimpiadei Naționale de la Cinema „Unirea”, elevii din Botoșani, care studiază limba maternă, religia, cultura și civilizația rusă împreună cu prof. Ana Ihorov, Livia Ivanov și referentul pe cultură Olga Zakoliukina, au oferit în cadrul programului artistic presărat armonios cu momente de poezie, muzică și dans, și un fragment din acest poem eminescian, în varianta în limba rusă tradusă de Iuri Kojevnikov în anul 1979 (considerată cea mai apropiată de original, din cele existente). Programul cultural-artistic a fost susținut de elevii și membrii CRL-Botoșani, grupurile „Ivușka”, „Solovuški” și „Novaia zaria” ale Comunității locale a rușilor lipoveni, precum și un moment antrenant prezentat de elevii ruși lipoveni din Pașcani, coordonați de prof. Iuliana Solomon.

Și pentru că la Botoșani s-a desfășurat în același timp și Olimpiada Națională de Limba croată maternă, Festivitatea de deschidere și cea de închidere au fost comune pentru toți elevii și cadrele didactice.

Cuvinte de bun venit și urări de succes, de creativitate și originalitate la proba scrisă și la proba orală la adresa elevilor au exprimat la festivitatea de deschidere, imediat după intonarea imnului național al României de către elevii din corul Liceului Pedagogic „Nicolae Iorga” din Botoșani: inspectorul școlar general de la IȘJ-Botoșani – prof. Bogdan Gheorghe Suruciuc; prof. Petronia Scripcariu - inspector școlar pentru minorități naționale la IȘJ Botoșani; președinții celor două Comisii Centrale – prof. univ. dr. Leonte Ivanov de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și lectorul univ. dr. Maria Lațchici de

la Universitatea din București; expertul Livia Neculai de la Ministerul Educației; deputatul Silviu Feodor și Ovidiu Ivanov - președintele Comunității locale a rușilor lipoveni din Botoșani.

Inspectorul școlar pentru minorități naționale la IȘJ Botoșani, prof. Petronia Scripcariu, cea care s-a implicat și a coordonat cu succes organizarea celor două olimpiade, a urat „*Bun venit la Botoșani, ținut al performanței și frumuseții, loc ce are puterea de a fascina și de a încânta, regiune care a dat românilor zeci de persoane considerate geniale. De prim-plan sunt figurile lui Mihai Eminescu, George Enescu, Nicolae Iorga, Grigore Antipa sau Ștefan Luchian, personalități care au revoluționat domeniile în care au activat, pe care vă invităm să le cunoașteți la ele acasă, așa încât zilele petrecute la noi să fie, în egală măsură, o valoroasă experiență competițională și o frumoasă vacanță culturală.* [...] Consider că studiul limbii

materne, al istoriei neamului din care faci parte, precum și dragostea față de tradițiile etniei, te fac să fii un om sănătos. Este un context în care nu cred a mai fi necesar să subliniez importanța studiului limbii materne și conexiunile ei cu celelalte ramuri științifice.

Adresez mulțumiri tuturor celor care, prin sprijinul acordat, au făcut posibilă organizarea în cele mai mici detalii a acestor două competiții de limbă maternă. Împreună vom fi gazdele întregii țări și sunt convinsă că veți acționa în spiritul proverbului: Omul sfințește locul. [...] Pentru noi, ca organizatori, olimpiada reprezintă și un fericit prilej de întâlnire cu oameni frumoși, trudituri în arta cuvântului, tributari rigorilor și perfecțiunii tradiției, respect față de coechipieri, toleranță, acceptare, nondiscriminare, fair-play.

Le urăm tuturor participanților maximă concentrare și inspirație, dublate de o bună strategie în atingerea scopului. Bine ați venit în Botoșaniul cel plin de poveste și de istorie. Îmi doresc ca locurile, tradițiile, ospitalitatea moldovenilor și efortul nostru organizatoric să construiască amintiri plăcute pentru toți participanții”.

PROBĂ SCRISĂ ȘI PROBĂ ORALĂ

Inclusă în Calendarul Olimpiadelor naționale școlare al Ministerului Educației, elevii au susținut la Olimpiada de Limba rusă maternă de la Colegiul botoșănean „Mihai Eminescu” două probe de concurs în limba rusă (scrisă și orală) în data de 13 mai 2023. Temele propuse pentru discuții au fost cu referire atât la cultura și civilizația rusă, cât și la gramatica limbii și literatură, toate cuprinse în programa școlară.

Președintele executiv al Comisiei Centrale, expertul Livia Neculai de la Ministerul Educației, ne-a declarat că „*subiectele propuse la etapa națională a Olimpiadei de Limba rusă maternă au fost elaborate respectând programa școlară în vigoare și au fost adaptate, ca nivel de dificultate, particularităților de vârstă ale elevilor. Competiția a constat în susținerea a două probe: una orală și una scrisă, timpul de lucru pentru cea scrisă a fost de trei ore, iar pentru proba orală elevul a avut la dispoziție aproximativ 20 de minute, răspunsul fiind expus în maximum 10 minute.*

Comisia Centrală a Olimpiadei a conceput subiectele pentru cele două probe cu 12 ore înainte de începerea probelor. Președintele Comisiei Centrale a coordonat întreaga activitate de elaborare a subiectelor și a baremelor, inclusiv cea de verificare și avizare finală, înainte de distribuirea lor către concurenți.

Grupul de lucru care a elaborat subiectele și baremele de evaluare a fost format din cadre didactice de specialitate, care nu au avut elevi calificați la clasa la care au elaborat itemi.

Structura a fost următoare: Subiectul I și Subiectul al II-lea au vizat itemi obiectivi / semiobiectivi cu răspuns scurt și cu răspuns elaborat și itemi care făceau referire la înțelegerea textelor date. Subiectul al III-lea a fost compus dintr-un item subiectiv, ce presupunea redactarea unei compuneri libere.

În cadrul probei orale, fiecare bilet a fost structurat cu întrebări de dificultate progresivă, profesorii examinatori acordând punctaje pentru componenta de producere de mesaje orale și pentru componenta de interacțiune orală. Fiecare candidat a fost examinat de doi evaluatori, punctajul final calculându-se ca medie aritmetică a punctajelor individuale acordate de cei doi. Rezultatul evaluării răspunsului nu s-a comunicat pe loc concurentului, ci s-a afișat la finalul competiției, odată cu rezultatele de la proba scrisă.”.

Membrii Comisiei Centrale a ediției din acest an a Olimpiadei de Limba rusă maternă, care au decis și laureatii etapei naționale, au fost: Președinte - Leonte Ivanov, prof. univ. dr. la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; Președinte executiv – expertul Livia Neculai de la Ministerul Educației; Vicepreședinți: inspectorii Bogdan Gheorghe Suruciuc și Petronia Scripacariu de la Inspectoratul Școlar Județean Botoșani; Secretar - Cristina Chiriac de la Colegiul Național „Mihai Eminescu” Botoșani; Secretar științific - Maria Ștefan (Școala Gimnazială (ȘG) „A.S. Pușkin” Brăila); Membri: Galina Isaeva (Școala Profesională „Stolniceni-Prăjescu”, jud. Iași); Anfisa Demid (ȘG „S.A. Esenin” Ghindărești, jud. Constanța); Tatiana Vășii (ȘG Jurilovca, jud. Tulcea); Evdochia Pavel (ȘG Sarichioi, jud. Tulcea); Valentina Nazarov (Colegiul Tehnic „Mihai Băcescu” Fălticeni, jud. Suceava); Valentina Măcărău (Liceul de Arte „George Georgescu” din Tulcea); Solomon Iuliana (Școala Gimnazială „Ion Creangă” din Târgu Frumos, județul Iași).

Elevii s-au remarcat la Botoșani prin cunoștințele lor avansate de gramatică și vocabular, cei mai pasionați și mai bine pregătiți 47 de elevi din toată țara demonstrând abilități lingvistice și culturale, precum și vaste cunoștințe pe parcursul probelor de concurs. Nu putem să nu evidențiem aici eleva Ignat Anamaria din Sarichioi, județul Tulcea, care a fost punctată cu nota maximă 10, atât la proba scrisă, cât și la proba orală. Felicitări și succes în continuare!

CEI MAI BINE PREGĂTIȚI AU FOST RĂSPĂLĂȚIȚI!

După ce membrii Comisiilor Centrale au deliberat îndelung, întrucât în acest an elevii au fost buni și foarte buni, cei mai buni din țară, câștigătorii ediției cu numărul XXVII a Olimpiadei de Limba rusă maternă și laureatii celei de a XIX-a ediții a Olimpiadei de Limba croată maternă au fost premiați în cadrul unei festivități comune, desfășurată tot la Cinema „Unirea” din Botoșani.

La Gala de premiere au fost multe emoții și lacrimi de bucurie, dar și de tristețe, ca de fiecare dată. La Festivitatea din data de 14 mai 2023, elevilor vorbitori de limba rusă le-au fost acordate diplome și premii în bani din partea Ministerului Educației și CRLR. Din partea Comisiei Centrale a Olimpiadei Naționale de Limba rusă maternă, diplomele de la Ministerul Educației au fost oferite de către prof. univ. dr. Leonte Ivanov – președintele Comisiei, de către expertul de la

Ministerul Educației – inspectorul de specialitate Livia Neculai și secretarul științific al Comisiei – prof. Maria Ștefan din Brăila, iar din partea CRLR, de către deputatul Silviu Feodor, care a subliniat că „în acest an, Eminescu ne unește”! Deputatul Comunității a anunțat pe scenă cu bucurie, transmitând felicitări canoistului Cătălin Chirilă pentru câștigarea chiar pe 13 mai a.c. a celei de a doua medalii de aur la Cupa Mondială de canoe sprint de la Szeged (Ungaria), amintind că elevul, cu ani în urmă, la Sarichioi al prof. Livia Neculai a fost și el olimpic la limba rusă maternă.

La festivitatea de închidere a Olimpiadelor de limbi maternă, găzduite de municipiul în care s-a născut și marele actor rus lipovean Vlad Ivanov, au fost numeroase momente artistice oferite de elevii din Botoșani și din județ, trupe de dansuri și interpreți.

Numele câștigătorilor ediției XXVII a Olimpiadei Naționale de Limba rusă maternă sunt inserate pe pagina 20 a publicației „Zorile”. Îi felicităm pe laureați, dar și pe toți elevii participanți, familiile acestora, care acordă o mare atenție transmiterii valorilor identitare, cadrele didactice din Comisia Centrală și profesorii pregătitori pentru implicare!

În contextul multiculturalității, elevii dedicați studiului și promovării limbii maternă sunt viitorii traducători și interpreți, buni cunoscători ai limbii ruse, cu abilități în interpretarea textelor, traducerea corectă dintr-o limbă în alta și exprimarea creativă. Cultura și valorile identitare se păstrează prin limbă în primul rând.

„Ne bucură interesul constant, crescând, al elevilor pentru această limbă, ținând seama și de contextul care nu este tocmai favorabil”, a menționat președintele Comisiei Centrale a Olimpiadei de Limba rusă, prof. univ. dr. Leonte Ivanov de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Menționăm că în afară de premiile în bani, tot din partea Comunității, care susține de fiecare dată performanța și excelența în educație, le-au fost asigurate elevilor și cadrelor didactice condiții mai bune de cazare și masă, precum și vizitarea Centrului de Educație și Cultură „Corneliu Finașcu” al CRLR-Botoșani, unde aceștia au aflat despre activitatea comunității locale, coordonată de președintele Ovidiu Ivanov, despre ansamblul „Novaia zaria” și grupurile de elevi și tineri (coordonatori: Livia Ivanov și referentul pe cultură Olga Zakoliukina), despre personalitățile Botoșaniului din rândul etnicilor, cum este și renumitul actor Vlad Ivanov, despre istorie și tradiții specifice. Toți au fost atrași de Colțul muzeistic al Centrului, unde membrii comunității locale au reușit să reunească numeroase obiecte de cult, odoare bisericești, fotografii vechi, de arhivă, obiecte specifice rușilor lipoveni. Duminică, doritorii au participat la slujba din lăcașul ortodox de rit vechi „Nașterea Maicii Domnului”.

În programul oferit de IȘJ Botoșani, elevii au beneficiat de o excursie pe la obiectivele turistice din oraș, precum și o vizită tematică la Memorialul Ipotești - Centrul Național de studii „Mihai Eminescu”.

Национальная олимпиада по родному русскому языку

С 11 по 14 мая 2023 года состоялась в городе Ботошань очередная Национальная олимпиада по родному русскому языку. Организаторами школьного конкурса выступили Министерство воспитания Румынии и Община русских-липован Румынии (ОРЛР), при содействии Школьной инспектуры уезда Ботошань. Напоминаем, что в Румынии проходят две национальные олимпиады по русскому языку – одна по русскому языку как родному (для учащихся русских-липован, организаторы: Министерство образования Румынии вместе с Общиной русских-липован Румынии) и олимпиада по русскому как современному языку (организаторы: Министерство образования Румынии вместе с Ассоциацией преподавателей русского языка и литературы Румынии). Олимпиады проходят в трёх этапах: школьный, уездный и национальный туры и к финалу допускаются лишь те школьники-старшеклассники, начиная с VII по XII классы, которые выступили отлично на школьном и уездном уровнях.

В этом году приняли участие в национальном этапе Олимпиады по родному русскому языку сорок семь учеников победителей уездного тура из следующих уездов: Ботошань, Брэила, Констанца, Сучава, Тульча и Яссы и из Бухареста. Это учащиеся из школ с образованием на румынском языке и с изучением русского родного языка по 3-4 урока в неделю. В городе Ботошань они проходили устный и письменный экзамены в Национальном колледже имени Михая Эминеску, а фамилии самых лучших из них указаны на 20 странице ежемесячника «Зори» в материале на румынском языке.

Профессор, доктор филологических наук, Леонте Иванов из Ясского университета имени Ал. И. Куза - председатель Экзаминационной комиссии вместе с экспертом по русскому языку Ливия Некулай и преп. Мария Штефае – научный секретарь Комиссии вручали ученикам дипломы и денежные призы от Министерства воспитания, а председатель ОРЛР, депутат Силвиу Феодор - от имени Общины русских-липован Румынии.

Экскурсия в Мемориальный комплекс «М. Эминеску» была организована не только для лауреатов Национальной олимпиады, но и для всех остальных учеников, а также преподавателей и членов Национальной экзаминационной комиссии.

Пздравляем всех и удачи в будущем!

IMPRESII DESPRE CURSUL DE FORMARE DE LA CCD-TULCEA

Prof. **Liuba Bucioc**, inspector de specialitate la IȘJ-Tulcea: „În perioada noiembrie 2022 - martie 2023, s-a derulat cursul „Tehnici și metode inovative de predare-învățare-evaluare a limbii ruse materne” (modul I), ca urmare a

parteneriatului încheiat între Asociația „Comunitatea Rușilor Lipoveni din România” (CRLR) și Casa Corpului Didactic (CCD) Tulcea. Cursul s-a desfășurat online pe platforma meet, făcând facilă parcurgerea acestuia de către cadrele didactice din întreaga țară.

Nevoia de formare a apărut și ca o necesitate în vederea integrării elevilor ucraineni în activitățile didactice de la clasă, cu scopul dezvoltării unor relații armonioase cu ceilalți copii, cu cadrele didactice, cu personalul unității de învățământ. Cunoașterea temeinică a limbii ruse facilitează dialogul cu elevii audienți ucraineni și cu părinții acestora, iar prin cursul propus de CCD-Tulcea au fost dezvoltate competențe de comunicare în limba rusă.

Cursanții au avut posibilitatea de a se înscrie în grupe diferite de studiu în funcție de nivelul de cunoaștere a limbii ruse: începători, mediu, avansați. Sesiunile de formare au fost susținute de către dl profesor Pavel Krakhmalev, înzestrat cu măiestria de a facilita însușirea noțiunilor noi, de a menține viu interesul pentru studiul limbii pe toată durata derulării modulului de formare. Dornic de a prezenta într-o formulă inedită cursurile, a încurajat și stimulat fiecare participant în rezolvarea exercițiilor aplicative propuse, a utilizat o paletă largă de resurse educaționale atractive pe care le-a împărtășit cu drag tuturor. Profesionalismul și talentul didactic au făcut ca sesiunile de formare să fie așteptate cu nerăbdare de fiecare dintre cursanți.

Mulțumim domnului deputat și președinte Silviu Feodor, precum și doamnei director al CCD Tulcea, Gabriela Nichifor, pentru sprijinul acordat în vederea derulării cursului și sperăm că vor veni și alte propuneri la fel de utile și interesante pentru cadrele didactice”.

Prof. inv. primar **Ana-Marina Osipov din Suceava**: „Am avut plăcerea și onoarea de a participa la programul de formare „Tehnici și metode inovative de predare-învățare-evaluare a limbii ruse materne”, coordonat de lectorul voluntar Krakhmalev Pavel, program susținut de dl

deputat Silviu Feodor și Casa Corpului Didactic Tulcea. Întregul proces de predare-învățare-evaluare s-a desfășurat în format online, în cele mai bune condiții tehnice. Fiecare sesiune a beneficiat, prin implicarea referentului cultural Svetlana Crăciun de la CRLR, de înregistrări video pe canalul Youtube, care au diminuat efortul în asimilarea noțiunilor științifice.

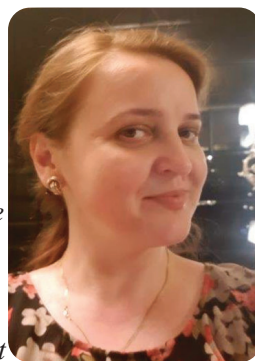
Competențele mele didactice și lingvistice s-au dezvoltat datorită tactului pedagogic al dlui prof. Pavel Krakhmalev în a evidenția diverse strategii de predare-învățare-evaluare ale categoriilor gramaticale și morfologice ale limbii ruse. Metodele activ-participative utilizate de domnul profesor au încurajat intervențiile cursanților și au facilitat asimilarea conținutului științific structurat pe unități de învățare/lecții, care au vizat substantivul, verbul, adjectivul, prepoziția.

Pentru fiecare temă abordată, domnul profesor a oferit îndrumări metodologice, astfel încât însușirea limbajului și formarea vorbirii să fie accesibile din perspectiva relației conținut științific - activitatea profesorului - activitatea educațională a elevilor. Am remarcat că, în formarea abilităților de învățare morfemică și de formare a cuvintelor, un rol determinant îl au materialele didactice care pot impulsiona elevul: să facă distincția dintre diferite cuvinte și forme ale unui cuvânt ori tipuri de morfeme; să împartă cuvântul în morfeme; să determine sensul în cuvânt al morfemelor de diferite tipuri; să evidențieze radicalul din cuvânt; să grupeze cuvintele în funcție de caracterul comun al trăsăturilor morfemice.

Există un fel aparte de frumusețe care se naște prin limbă, din limbă și pentru limbă, căci fiecare sesiune a generat oportunități de studiu al limbii ruse materne în normele acurateții lingvistice”.

Prof. **Raisa Abaianitz din Constanța**:

„Limba rusă este foarte înțeleaptă. Acesta este unul din lucrurile pe care le-am aflat în timpul cursului „Tehnici și metode inovative de predare-învățare-evaluare a limbii ruse materne (modul I)”, derulat în perioada noiembrie 2022 - martie 2023 și organizat de CCD Tulcea cu implicarea CRLR.

Probabil veți întreba – cum poate fi o limbă înțeleaptă? În cele mai profunde moduri. La fiecare curs, sub bagheta domnului profesor Pavel Krakhmalev, am reușit să găsec diverse semnificații ale cuvintelor, expresiilor frazeologice, ce revelau o altă înțelegere a textului, iar noțiunile de gramatică au căpătat o altă dimensiune. Mereu am crezut (ca orice autodidact, aveam și eu obstacole) că verbele

sunt cea mai dificilă parte a gramaticii limbii ruse. Aveam să aflu că, de fapt, cazurile substantivelor sunt un univers cu totul aparte, un sistem în sistem, pe care, dacă nu ai un maestru, cum l-am avut noi pe domnul profesor Pavel Krakhmalev, nu îl poți pătrunde.

Cu mare uimire, am aflat că în limba rusă există 17 cazuri!, nu doar cele 6 pe care le utilizăm și le prezentăm elevilor. Unul din cazurile fascinante, așa zice eu, este *Звательный падеж* (Cazul vocativ), ce are adânci rădăcini chiar în limba slavonă bisericească – „*Отче наш*”, „*Владыко!*”, „*Сыне Божий*”, „*Святителю Христову Николае!*”.

Doar un erudit al limbii ruse ar fi putut facilita aceste noțiuni atât de complexe unui grup atât de divers de cursanți – am fost profesori de limbă la gimnaziu, precum și la liceu, profesori de religie ortodoxă de rit vechi, dar am simțit că am primit răspuns întrebărilor apărute pe parcursul temelor.

A fost acoperită o paletă largă de conținuturi, toate substanțiale și consistente, prezentate într-o manieră participativă, activă.

Deci... cui îi este frică de cazurile din limba rusă? Nouă nu! Felicitări tuturor participanților! Întregii echipe organizatoare – CCD Tulcea, Svetlanei Crăciun de la CRLR (un organizator desăvârșit al acestui curs), domnului profesor Pavel Krakhmalev, le transmitem mulțumiri și recunoștința noastră de a ne fi putut îmbogăți cunoștințele într-un mod atât de profesionist și luminos!”.

Prof. **Ivan Valentina din Slava Rusă, jud. Tulcea**: „Cu toate că în acest an școlar nu predau limba rusă maternă (doar religie), m-am înscris cu mult entuziasm la cursul „Tehnici și metode inovative de predare-învățare-evaluare a limbii ruse materne”, dornică fiind să-mi dezvolt competențele de utilizare a limbii ruse.

Mărturisesc că, încă de la început, am avut așteptări mari, dar valoarea cursului a fost peste așteptările mele. Domnul profesor ne-a prezentat, într-adevăr, tehnici și metode noi, pe care cursanții le pot aplica la clasă.

Materialele prezentate reprezintă mijloace moderne de învățământ, ce pot fi utilizate cu succes împreună cu elevii noștri. S-a lucrat interactiv, prin colaborare, ceea ce a înlesnit asimilarea de cunoștințe noi între participanții la curs. Fiecare cursant și-a adus aportul la reușita cursului, venind cu exemple și situații inedite, fiecare fiind dornic să împărtășească din experiența proprie, să prezinte metodele și tehnicile utilizate în școlile unde activează și acest lucru a fost un câștig pentru toți cursanții.

Prin urmare, obiectivele stabilite înainte de curs au fost îndeplinite, prin contribuția tuturor celor implicați.

Și prin intermediul publicației „Zorile”, mulțumim inițiatorilor proiectului, mulțumim CCD Tulcea, CRLR, domnului profesor Pavel Krahmelev și cursanților pentru participare”.

➤ **Prof. Nadia Militei din Năvodari, jud. Constanța:** „Iată-mă aici. Cu pași mărunți, dar motivați, m-am alăturat familiei sau academiei de „făuritori de destine”, iar acest modul intitulat „Tehnici și metode inovative de predare-învățare-evaluare a limbii ruse materne”, organizat de Casa Corpului Didactic Tulcea, a fost o experiență inedită, pe care aș dori să o retrăiesc în viitorul apropiat.

Se spune că „un profesor bun este ca o lumânare. Se consumă pentru a lumina calea pentru alții”. Așa l-aș descrie pe lectorul nostru, dl profesor Pavel Krahmelev, o adevărată enciclopedie, de o erudiție impunătoare. Un profesor plin de entuziasm și energie nemărginită, mereu dornic să împărtășească cunoștințele sale cu cei interesați. Cu alte cuvinte: omul potrivit, la locul potrivit. De asemenea, colegii mei de la care am avut onoarea să învăț noțiuni noi, metode interesante implementate de dumnealor la clasă și să observ că, după 20-35 de ani în învățământ, pasiunea și scopul nobil ales nu se sting, ci se fructifică, se metamorfozează. O

infinitate de subtilități.

Singurul dușman ar fi timpul, se scurge prea repede. «Timp, încotro mergi, spre ce meleaguri grăbit alergi? Cum poți într-o zi să schimbi în oameni mari niște copii?».

Doresc să mulțumesc cu recunoștință organizatorilor acestui proiect: CCD- Tulcea și CRLR, dlui profesor Pavel Krahmelev, cursanților și domnișoarei Svetlana Crăciun de la CRLR, pentru implicare și o nouă reușită. Felicitări și vă mulțumesc tuturor!

N-aș vrea să îmi iau rămas bun. Nădăjduiesc să avem parte de «Va urma»”.

➤ **Prof. Rodica Cloșcă Rodion din 2 Mai, jud. Constanța:**

„Utilizarea metodelor moderne, respectiv a celor interactive în predarea-învățarea-evaluarea noțiunilor de vocabular în învățământul incluziv, permite elevilor să fie co-participanți la propria formare.

După parcurgerea acestui prim modul, respectiv **Tehnici și metode inovative de predare-învățare-evaluare a limbii ruse materne**, furnizat de Casa Corpului Didactic Tulcea, cu sprijinul CRLR, pot trage următoarele concluzii: Tehnica de lucru este adecvată și implică numeroase exemple cu rol ajutător; Abordarea de acest gen este foarte benefică pentru a culmina cu o creștere personală din punct de vedere al formării personale; Prin deducție, se poate aprecia faptul că multiple discipline sunt implicate în

procesul de învățare, ceea ce contribuie la o abordare aplicată asupra subiectului dezvoltat.

Modulul susținut de profesorul Pavel Krahmelev, cu ajutorul CCD-Tulcea, poate deveni un fundament în studiul de bază al limbii materne ruse”.

➤ **Prof. Nina Andrian din Manolea, jud. Suceava:** „A fost o idee excepțională, care s-a materializat datorită unei echipe de oameni bine pregătiți și dedicați. Un curs complex, dar explicat clar și simplu de către un mentor desăvârșit. Sunt sigură că și cei mai pregătiți profesori de limba rusă și-au îmbogățit paleta de metode și materiale didactice. Cred că acest curs a venit într-un moment de maximă necesitate în ceea ce privește modul și tehnicile de predare a limbii ruse materne. Nu mai este o noutate faptul că modul de învățare al elevilor și captarea atenției lor au devenit o adevărată provocare pentru dascăli, iar acest curs a insuflat tuturor participanților un dram de curaj și entuziasm.

Cele mai sincere mulțumiri, felicitări și recunoștință tuturor: domnului profesor Pavel Krahmelev, echipelor Casei Corpului Didactic Tulcea și Comunității Rușilor Lipoveni din România, coordonatorului Svetlana Crăciun, mereu aproape de noi, de ajutor cu partea tehnică, dar și cu răspunsuri pentru orice nelămurire”.

Redacția

«ЛЕКСИЧЕСКИЙ И ГРАММАТИЧЕСКИЙ СТРОЙ РУССКОЙ РЕЧИ»

Проф. Павел КРАХМАЛЁВ

От всего сердца поздравляю вас, уважаемые коллеги, с успешным завершением курса «Лексический и грамматический строй русской речи». Мы с вами изучили двадцать

учебных тем, связанных с современными методическими технологиями обучения русскому языку как родному.

Вы результативно справились со всеми контрольными работами, что очень радует.

Вы проявили искреннюю заинтересованность в инновационной профессиональной деятельности, высокую активность на уроках и, главное, любовь к детям, вашим подопечным, и к своему

учебному предмету. И поэтому работать с вами было очень приятно.

Наши занятия проходили в тёплой психологической атмосфере.

Благодаря вам я увидел и глубже понял те учебно-методические проблемы, которые возникают на ваших уроках. Мы вместе пытались находить и находили пути их решения. И будем находить, если это необходимо.

Хочется выразить слова огромной признательности Общине русских-липован Румынии (ОРЛР) за организацию и всестороннюю поддержку учебных занятий.

А также хочется поблагодарить руководство CCD (Casa Corpului Didactic) Tulcea и ответственных кураторов групп за безупречное организационное и техническое сопровождение интерактивных уроков. Образовательная онлайн-платформа CCD Tulcea и её функциональные возможности заслуживают высокой похвалы.

Спасибо всем! Здоровья, счастья вам и больших достижений в вашей профессиональной деятельности.

СЛОВА БЛАГОДАРНОСТИ ОТ УЧИТЕЛЕЙ

➤ **Преп. Светлана Стан, г. Брэила:** «В период ноябрь 2022 г. - март 2023 г. проходил

курс «Приёмы и инновационные методы обучения-изучения-оценки родного русского языка», организован благодаря совместным усилиям CCD г. Тульча, ОРЛР и великопленного преподавателя, с большим педагогическим опытом, Павла Крахмалёва. Этот проект получил поддержку и от депутата Силвиу Феодора, председателя Общины русских-липован Румынии (ОРЛР).

Целью данного курса является повышение квалификации преподавателей русского языка как родного,

древлеправославной религии, истории и традиций русских-липован Румынии, а также учителей, преподающих детям - беженцам из Украины, большинство из которых являются носителями русского языка.

Курс проводился на платформе электронного обучения, включая синхронные/асинхронные онлайн-сессии. Таким образом, в курсах могли принять участие все желающие, из разных уездов Румынии: Тульча, Констанца, Сучава, Брэила, Илфов, Яссы, Ботошань, а также из Бухареста.

В рамках проведения данного курса, была достигнута основная задача – обеспечить учителей теоретическим и практическим материалом для подготовки учеников по русскому языку, а также методическими рекомендациями по формированию знаний, умений и навыков, необходимых школьнику для изучения русского языка. Этот курс дал возможность каждому преподавателю/слушателю совершенствовать профессиональные компетенции в области методики обучения школьников русскому языку как родному.

Главным преимуществом данного курса является дистанционное обучение учителей, что позволило не только сэкономить время на обучение, но и помогло совместить учёбу с работой, дало возможность обучаться в удобном режиме, получить глубокие знания за счёт доступа ко многим источникам учебной информации.

Благодаря усилиям лектора Павла Крахмалёва, была создана электронная библиотека, к которой имеют доступ все слушатели курса. Электронная библиотека содержит множество учебников в электронном формате, на различные темы, начиная с правописания, заканчивая такими важными темами, как имя существительное, глаголы движения и т. д. Павел Крахмалёв предоставил различные интерактивные игры, для использования их на уроках русского языка, тем самым повышая мотивацию к учебно-познавательной деятельности учащихся.

Ещё одним очень важным аспектом данного курса является — взаимобучение. Преподаватель делится своими знаниями, слушатели – своими, таким образом происходит взаимообмен информацией и опытом, и обучение становится интересным и эффективным.

Этот курс помог преподавателям углубить свои знания в области русского языка и улучшить приёмы и методы преподавания русского языка как родного».

➤ Преп. Юлиана Соломон, г. Пашкань уезда Яссы: «Завершилась

учебная программа „Техника и инновационные методы преподавания-изучения родного русского языка”. Онлайн-занятия первого модуля проходили на платформе электронного обучения Casa Corpului Didactic Тульчи под руководством лектора господина П. Крахмалёва.

Благодаря поддержке господина Силвиу Феодора, депутата и председателя Общины русских-липован Румынии (ОРЛР), был организован этот курс подготовки учителей. Спасибо вам всем!

Референт в Общине Светлана Кречун решала все технические вопросы, делая всё необходимое для успешной работы как нашего лектора, так и обучающихся. Огромное спасибо и ей за эту важную работу!

Благодаря этой программе, учителя, которые преподают русский язык как родной, смогли получить необходимую информацию, которая пригодится в нашей профессиональной деятельности.

Данный курс подготовки был достаточно познавательным, содержательным и интересным. Очень информационно, продуктивно, эффективно и полезно! Мне всё понравилось. Было интересно решать упражнения. Обучение прошло в доступной форме, атмосфера доброжелательная, темы интересные, материал был качественно подобран. Благодарю господина Крахмалёва за предоставленный материал!

Господин Крахмалёв очень интересный человек, с потрясающей энергетикой, лёгкой для восприятия речью, с огромным собственным педагогическим опытом, с отличным багажом знаний.

Огромное спасибо за прекрасные эмоции, которые Вы подарили нам! Тёплое, дружеское общение, сделали эти занятия не только очень познавательными, но и интересными.

Выражаю особую благодарность организаторам столь нужного курса, полезного как для начинающих, так и для опытных преподавателей».

➤ Преп. Галина Исаева, с. Брэтешть уезда Яссы: «Я начну со слов Д. С. Лихачёва: „Учение – вот что сейчас нужно молодому человеку с самого малого возраста. Учиться нужно всегда. До конца жизни не только учили, но и учились все крупнейшие учёные. Перестанешь учиться – не сможешь и учить. Ибо знания всё растут и усложняются. Учитесь учиться!».

Современный мир очень быстро меняется. Тех знаний, которые мы получили в институтах, порой уже не хватает. Чтобы успешно обучать детей, педагогу необходимо быть хорошо подготовленным. Для этого и необходимы курсы повышения квалификации. Учитель должен всегда оставаться интересным для своих учеников.

Во первом модуле курсов повышения квалификации, в каждый четверг, я старалась поскорее закончить все свои дела, чтобы не пропустить занятия в группе (во 2-й группе). Каждый раз уроки проходили очень интересно и познавательно, непринуждённо и с юмором. Господин Павел Крахмалёв делился с нами наработанными методиками. У каждого из нас появилась своя «методическая копилка», которая очень помогает в работе. На курсах мы не только получали готовые методы обучения, но и вырабатывали новые. Я после каждого занятия в группе, проверяла эти методы на моих учениках. И очень радуется, что многие приёмы действительно работают, подходят к нашим ученикам.

Курсы повышения квалификации дали мне возможность не только узнать о новых методиках, технологиях современного образования, но и встретиться с интересными, знающими людьми, с которыми мы были «на одной волне», которые преданы своему делу, любят свою профессию и детей. Хотелось бы продолжения курсов. В современном окружающем мире педагогу необходимо постоянно учиться, чтобы понимать своих учеников. Спасибо большое организаторам курсов и лично господину Павлу Крахмалёву!».

Ежегодное собрание преподавателей русского родного языка и древлеправославной религии (2022 г., город Пятра Нямы).

Manifestarea identității rușilor lipoveni din zona Dobrogei prin tradiție și spiritualitate

Aceasta a fost denumirea acțiunii culturale a Asociației

„Comunitatea Rușilor Lipoveni din România” (CRLR) și a CRL-Slava Cercheză, organizată în colaborare cu Primăria Comunei Slava Cercheză, jud. Tulcea, la Căminul Cultural din localitate, recent renovat, aflat în vecinătatea Centrului de Educație și Cultură al Comunității locale.

Evenimentul s-a desfășurat duminică, pe 7 mai 2023, și a reunit localnici și oaspeți sosiți din județele Brăila, Constanța, Tulcea, Suceava, precum și din București, întâmpinați cu toții de către președinta CRL-Slava Cercheză – prof. Paraschiva Bădescu împreună cu membrii ansamblului folcloric local „Slaveanka”, precum și de primarul comunei, inginerul agronom Ignat Ivan – singurul, la ora actuală, edil din țară ales pe listele CRLR, ajuns la mandatul cu numărul opt (dintre care, șapte mandate din partea Comunității Rușilor Lipoveni din România (CRLR), iar primul (cel din perioada 1992-1996) - din partea Frontului Salvării Naționale, Comunitatea participând cu candidații săi abia la alegerile locale din 1996).

„Primarul de 8 stele” Ignat Ivan este, începând cu anul 2001, și președintele Comunității rușilor lipoveni din Slava Rusă, localitate care intră în componența Comunei împreună cu Slava Cercheză.

Rușii lipoveni din Slavele tulgene au preferat la alegerile locale să se grupeze de fiecare dată în jurul CRLR, care promovează tradițiile și obiceiurile asociației etnice.

Tot despre tradiții, despre istorie, cultură și spiritualitate a fost vorba la evenimentul din 7 mai a.c., organizat cu prilejul inaugurării în aceeași zi a Căminului Cultural renovat și modernizat printr-un proiect al Primăriei.

Colț muzeistic

Oaspeții au vizitat întâi Centrul de Educație și Cultură al Comunității rușilor

lipoveni din Slava Cercheză, jud. Tulcea, unde a fost amenajat la sfârșitul anului 2022 un *Colț muzeistic* de către membrii ansamblului folcloric local „Slaveanka”, coordonat, în prezent, de către artistul popular Olga Niculai, precum și membri ai comitetului de conducere al CRL, ales în august 2020 pentru o perioadă de patru ani (președinte – Paraschiva Bădescu; vicepreședinte – Alexandra Marcov; secretar – Olga Niculai; membri – Valentin Haralambie și Pavel Alempi).

În decursul anului trecut, au fost colectate diverse obiecte tradiționale ale rușilor lipoveni, multe dintre ele fiind donate de către etnici. Apoi, după renovare și recondiționare, au fost inventariate și așezate pe rafturi ori în mobilier special. Exponatele, grupate tematic, redau atmosfera de altădată din casele bunicilor și străbunicilor staroveri din localitate. Vestimentație tradițională, obiecte de uz casnic, mobilier, materiale textile, instrumente, unelte ale meșteșugarilor, precum și cele agricole, obiecte de cult, documente, cărți vechi, fotografii de arhivă etc. – toate te invită la o călătorie în timp, povestind parcă despre tradițiile și obiceiurile locale, dar și despre oameni și îndeletnicirile acestora. Este impresionant cum fiecare obiect din muzeu își spune povestea, inclusiv amănunte despre rădăcinile foștilor deținători. Și

aceste exponate îi pot ajuta pe tineri să afle amănunte despre istoria și cultura strămoșilor.

Pornind de la Colțurile muzeistice locale din Centrele de Educație și Cultură, CRLR invită toți etnicii în acest proiect amplu de a scrie împreună istorie, de a constitui un Muzeu Național al Rușilor Lipoveni, care să reunească fotografii de epocă, obiecte de cult, medalii și distincții care au aparținut etnicilor, obiecte din lemn, ceramică, fier, piele sau pânză, cărți vechi și documente cu o însemnătate deosebită, lucruri care povestesc despre viața și spiritualitatea staroverilor din România.

Prin președinția asociațiilor etnice locale, se amenajează Colțuri muzeistice, sunt organizate expoziții tematice în unele localități, sunt invitați să viziteze expozițiile chiar și elevii în săptămâna „Școala Altfel”. Doar împreună poate fi evidențiată mai bine prezența de peste 300 de ani a rușilor lipoveni pe teritoriul României, prima atestare documentară fiind cea din anul 1724, cu referire la etnicii din localitatea suceveană Lipoveni. (CRLR va organiza în anul aniversar 2024 o serie de manifestări prilejuite de marcarea jubileului de 300 de ani!)

Un adevărat muzeu în aer liber a fost amenajat în curtea casei din Slava Cercheză și de către fosta educatoare și director al Grădiniței de copii din localitate, Irina

Mihailov. Mulți ani a încântat spectatorii la diverse evenimente culturale ale CRLR, fiind solista și conducătoarea ansamblului folcloric „Slaveanka”, pe care l-a înființat în anul 1978, un destoinic mesager al cântecului rus și un pasionat păstrător al tradițiilor și al folclorului local autentic. Până în anul 2008 a fost și președinta CRL-Slava Cercheză. Prezentă la manifestările organizate de CRLR, Irina Mihailov a fost felicitată pentru întreaga activitate chiar pe scenă, cu multă căldură, respect și în aplauzele tuturor, de către deputatul Silviu Feodor.

Expoziție de fotografii

Pentru evenimentul din 7 mai de la Slava Cercheză, membrii redacției „Zorile” au realizat o minixpoziție de fotografii din localitățile Slava Rusă și Slava Cercheză, intitulată „Comuna Slava Cercheză în imagini”.

Așezate pe șevalete chiar în Căminul Cultural, cele 40 de fotografii format A3 din arhiva redacției au reamintit tuturor și despre marile evenimente organizate, de-a lungul vremii, de către CRLR în aceste locuri de poveste, despre meșteșuguri și îndeletniciri tradiționale din comună (confeccionare de *lestovki*, *sborniki* ori *kiciki*, iconari locali ș.a.), precum și despre câțiva oameni de seamă originari din comună (ÎPS Leontie – mitropolitul tuturor

credincioșilor ortodocși de rit vechi, născut la Slava Rusă; Eftimie Serghei – eroul-martir al Revoluției din Decembrie 1989, născut la Slava Rusă; „primarul de 8 stele” Ignat Ivan; canoistul din Slava Cercheză Iosif Chirilă - dublu campion mondial; antrenorul Sidor Lifere de la Lotul Național de Kaiac-canoie de Juniori, originar din Slava Rusă; autorul „Letopisețului tulcean” - Vasili Aleksandrov, care a trăit în ultimii ani de viață, ca monah (Visarion), la Mănăstirea „Uspenia” de călugări din Slava Rusă, unde și este înmormântat ș.a.). De asemenea, au fost expuse fotografii cu cele două Centre de Educație și Cultură din Slave și imagini de la unele evenimente (la nivel național ori internațional) la care au participat reprezentanții celor două comunități locale.

Participanții la acțiunea culturală au aflat și despre Vasile Miron din Slava Rusă, care, pe 10 martie 1925, a fost răsplătit de către Regele Ferdinand I „pentru serviciile aduse învățământului, contribuind la construirea localurilor de școală” cu medalia „Răsplata muncii pentru construcțiuni școlare, clasa a III-a” (a fost expusă copia brevetului nr. 1505/10 martie 1925). Totodată, caporalului Vasile Miron din Slava Rusă, din contingentul 1912, i-au fost conferite, din *Înaltul ordin al Majestății Sale Regelui Ferdinand I, Medalia „Victoria” a marelui război pentru civilizație 1916-1921* (fiind prezentată copia brevetului nr. 1491/1 mai 1925) și Brevetul de conferire a medaliei „*Avântul Țării*”, din ordinul Majestății Sale Regele Carol I, „pentru că a luat parte în campania din anul 1913” (fiind expusă copia brevetului cu nr. 600/7 noiembrie 1913).

De asemenea, un tablou din miniexpoziția de fotografii a reamintit participanților numele celor 21 de eroi localnici cioplite în piatră pe monumentul-obelisc din Slava Cercheză, chiar de lângă Primăria comunei, ridicat în memoria eroilor căzuți pe front între anii 1916 și 1919: I.M. Savele, Platon Plotonov, Vicol Efrim, Trofim Sidorov, Ermelai Platon, Clim Alexiev, Pavel Stahei, Chirilă Egora, Anopi Martin, Petro Egorov, Ivan Miltei,

Irinei I. Mititelu, Alexei Mitrofan, Ivan Gherasim, Gheorghe Radu, Ion Ciolmec, Gheorghe Onichei, Ștefan Nichifor, S. Irimia, M. Trefil, Demit Silvestru.

Fotografiile cu tinerii sportivi din comună, inclusiv cu cei din echipa de fotbal „Luceafărul”, care, în decursul anilor, au urcat pe podium la diverse competiții sportive, au stat la loc de cinste.

Prin urmare - o comună cu numeroși oameni de seamă, cu locuri de poveste, două comunități de ruși lipoveni care fac cinste CRLR!

O istorie interesantă și atractivă și tradiții specifice

Cultura, religia, istoria Crușilor lipoveni din România, cu peste 300 de ani de prezență pe teritoriul țării noastre, fascinează și sunt interesați nu doar etnicii, ci și tot mai mulți cercetători din afara etniei, iar CRLR încurajează și sprijină demersurile acestora de a redacta lucrări din orice domeniu de cercetare.

Recent, a apărut cu sprijinul financiar al Comunității, la editura „C.R.L.R.” din București, cartea doctorului în istorie Cerasela Dobrinescu - muzeograf în cadrul Muzeului de Artă Populară din Constanța, intitulată „Rușii lipoveni din Dobrogea – Istorie și tradiții specifice (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea – 2011)”. La evenimentul din Slava Cercheză, au vorbit despre această lucrare importantă atât autoarea, președintele CRLR, deputatul Silviu Feodor, cât și istoricul Alexandr Varona.

Lansarea ediției a II-a, revizuite

și adăugite, a volumului Cerasellei Dobrinescu, a avut loc aici deoarece, așa cum a declarat și autoarea, „cartea este dedicată tuturor staroverilor din Dobrogea, întrucât farmecul aparte al acestei provincii istorice li se datorează, în mare măsură, și lor”.

Reamintim că prima ediție (copertă și tehnoredactare: Valentin Filat), a fost lansată la Târgul Internațional de Carte „GAUDEAMUS” din noiembrie 2019, organizată de Radio România la Complexul Expozițional Romexpo din București, când CRLR a lansat patru volume, apărute în „Anul Cărții 2019” la Editura „C.R.L.R.” („*Rușii lipoveni din Dobrogea - istorie și tradiții specifice (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea – 2011)*” – autor: Cerasela Dobrinescu; „*Letopisețul tulcean*” – autor: Vasili Aleksandrov (prefață, traducere, note de subsol – Ivan Evseev și S. Moldovan); „*Rușii lipoveni în studii și documente – vol. II (Moldova și Bucovina)*” – autor: Leonte Ivanov; „*Scurtă istorie a Bisericii Ortodoxe de Rit Vechi. Schisma în Biserica Rusă (Краткая история древлеправославной старообрядческой Церкви. Раскол Русской Церкви)*” – autor: F. E. Melnikov. Prefațator, traducător, autorul notelor de subsol - Leonte Ivanov).

Deputatul Silviu Feodor a evidențiat pe scena Căminului Cultural din Slava Cercheză importanța nu doar pentru localitățile dobrogene a lucrării Cerasellei Dobrinescu, citând din carte fragmente privind datele recensământului populației de-a lungul vremii cu referire la etnici,

precum și despre documentele inserate în lucrare privind atestările documentare.

Istoricul Alexandr Varona a subliniat că „o lansare de carte este un eveniment foarte important pentru orice comunitate etnică minoritară, cu atât mai mult pentru o comunitate cum este cea a rușilor lipoveni, recunoscuți, ca de altfel toți staroverii, pentru grija deosebită ce o purtăm păstrării Cuvântului, mai ales dacă e vorba de cuvântul scris, fie că acesta e scris de mână, fie că e tipărit. Dar, lansarea, în cazul de față, a cărții unei doctor în istorie Cerasela Dobrinescu este și un eveniment de maximă importanță pentru comunitatea locală din Slava Cercheză și, de ce nu, și pentru cea din Slava Rusă, localitatea vecină în care funcționează cele două mănăstiri ale noastre: „Uspenia” (de călugări) și „Vovidenia” (de maici).

Cărțile, în general, sunt cele care ne formează și ne modelează identitatea, ne modelează profilul individual, dar și pe cel colectiv, comunitar. Din cărți învățăm lucruri de folos pentru noi ca oameni, dar și pentru comunitate în ansamblu, iar din cărțile editate de Comunitate la propria editură („C.R.L.R.”), cărți ce apar sub semnătura unor renumiți cercetători, aflăm multe lucruri ce ne definesc identitatea etnică, lingvistică și confesională.

Și fiindcă se lansează o lucrare de istorie, la a doua ediție, **Rușii lipoveni din Dobrogea. Istorie și tradiții specifice**, scrisă de Cerasela Dobrinescu, un om remarcabil, istoric de formație, cercetător și muzeograf la Muzeul de Artă Populară

din Constanța, trebuie spuse câteva cuvinte despre rostul istoriei, al cărților de istorie, pentru că, de multe ori, istoria fie este ignorată, fie este denaturată. Cunoașterea istoriei, iar în cazul etniei rușilor lipoveni, cu atât mai mult, aceasta este esențială pentru formarea și afirmarea conștiinței de sine, a conștiinței proprii identității, pentru că istoria este cea care ne individualizează, ne definește atât ca parte a etnosului nostru original, cel rusesc, cât și ca parte a ceea ce se cheamă fenomenul starover - starobriadcestvo, dar și ca parte a societății românești moderne și contemporane. Cunoșcându-ne istoria, ne cunoaștem pe noi înșine, ne cunoaștem strămoșii și putem transmite mai departe urmașilor poveștile reale ale trecutului nostru și tradițiile comunității noastre despre care scrie atât de bine, de frumos și de aplicat Cerasela Dobrinescu!

Felicitări autoarei și la mai multe apariții și de acum înainte!”.

Sesiunea de autografe a urmat imediat după lansarea cărții la Slava Cercheză, autoarea oferind fiecărui doritor și câteva rânduri și urări din suflet.

„Cartea mea – «Rușii lipoveni din Dobrogea - istorie și tradiții specifice (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea -2011)» – s-a născut din dorința de a cunoaște cât mai multe despre această etnie, care m-a fascinat încă de la prima „întâlnire”, eu nefăcând parte din ea și nefiind vorbitoare a limbii ruse – ne-a mărturisit Cerasela Dobrinescu.

Studentă fiind, am însoțit-o pe colega mea de facultate Magdalena Iacob într-o vizită la rudele sale din localitatea Ghindărești din județul Constanța. Atunci am realizat și primele anchete de teren. Apoi, în calitate de muzeograf la Muzeul de Artă Populară Constanța, tot la Ghindărești am acumulat noi cunoștințe și informații despre tot ceea ce înseamnă universul credincioșilor ortodocși de rit vechi.

Concretizarea cărții a putut fi posibilă abia după finalizarea stagiului doctoral, iar tema abordată m-a determinat să-mi doresc ca această carte să apară

la Editura „C.R.L.R.” a Comunității. În acest demers, s-au implicat președintele CRLR, deputatul Silviu Feodor, precum și doctorul în istorie Alexandr Varona, care mi-a pus la dispoziție și a tradus câteva dintre lucrările folosite în cadrul lucrării mele și a realizat transliterarea caracterelor din limba rusă în limba română, fiindu-mi un bun sfătuitor în orice problemă legată de textul cărții.

O experiență de neuitat a fost lansarea primei ediții a cărții la Târgul Gaudeamus Radio România de la Romexpo din București, unde atmosfera, oamenii, profesionalismul celor de la Comunitatea Rușilor Lipoveni și de la redacția „Zorile” - totul a fost la superlativ! Și le mulțumesc încă o

dată tuturor celor implicați atunci pentru organizarea impecabilă a lansării, ei transformând ziua de 22 noiembrie 2019 într-una specială. În februarie 2020, a urmat prezentarea cărții la Muzeul de Istorie Națională și Arheologie din Constanța, iar evenimentul a fost unul impresionant, atât prin participarea numeroasă, dar mai ales prin organizarea deosebită, tot de către CRLR.

Pentru că prima ediție s-a dovedit insuficientă, având în vedere numeroasele solicitări venite atât din țară, dar și de la mulți staroveri stabiliți în străinătate, ediția a doua a cărții mele, apărută, evident, tot cu sprijinul exclusiv al Comunității Rușilor Lipoveni din România la editura „C.R.L.R.”, a beneficiat de un tiraj generos. Ieșită de sub tipar în aprilie 2023, cartea a fost îmbogățită cu documente din

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Serviciului Județean al Arhivelor Constanța și Biroului Județean al Arhivelor Tulcea, unele dintre ele inedite sau foarte vechi, cum ar fi un plan cadastral al Mănăstirii „Uspenia”, realizat în anul 1889. La acestea se adaugă fotografiile sugestive privind staroverii dobrogeni.

Lansarea de astăzi, 7 mai 2023, din Slava Cercheză a ediției revizuite a cărții pot spune că a fost un vis împlinit, deoarece mi-am dorit foarte mult să prezint cartea și într-o localitate cu populație ruso-lipovenească. Locul ales de organizatori a fost o surpriză frumoasă, deoarece cunoașteam peisajul de poveste din zona Slavelor, dar și faptul că

impresionat oamenii. Pe toată durata evenimentului, zeci de staroveri de toate vârstele, mi-au mulțumit pentru carte, pentru faptul că, deși eu nu aparțin etniei, le-am făcut acest dar. Unii dintre ei mi-au spus că au găsit în paginile cărții numele bunicilor, alții că au văzut lejanka pe care se încălzeau când erau copii sau cuptorul unde bunica le făcea pâine, iar mulți au recunoscut în poze și persoane, vecini, rude, care, între timp, au decedat.

Am scris autografe nu doar pentru cei din sală, localnici sau veniți de la Ghindărești, Tulcea, Brăila, Jurilovca, Isaccea, Climăuți, dar și pentru unii copii sau nepoți care trăiesc în străinătate. Cartea mea se va „plimba” prin multe țări ale Europei, dar știu sigur că a trecut și Oceanul.

Evenimentul din data de 7 mai 2023 de la Centrul de Educație și Cultură al CRL-Slava Cercheză și Căminul Cultural a fost deosebit, pentru care mulțumesc încă o dată Comunității Rușilor Lipoveni din România, președintelui Silviu Feodor, Editurii „C.R.L.R.”, redacției „Zorile”, precum și tuturor participanților, care au făcut ca această zi de duminică să fie una memorabilă. Vă mulțumesc tuturor”.

Respect și sprijin

Cuvinte frumoase la adresa Comunității Rușilor Lipoveni din România, a deputatului CRLR Silviu Feodor și a membrilor din conducerea asociației etnice, precum și despre localnici și etnicii din județ au fost rostite de către oficialitățile prezente la evenimentul din Slava Cercheză: deputatul Lucian Simion - consilier al președintelui Consiliului Județean Tulcea, Horia Teodorescu; primarul municipiului Tulcea - Ilie Ștefan; inspectorul școlar general adjunct Coca Constantin de la IȘJ Tulcea; subsecretarul de stat Geafer Dincer de la Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI) din Guvernul României și subsecretarul de stat Cristian-Mihael Leonov de la Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale; prof. Liuba Bucioc, inspector de specialitate la IȘJ Tulcea;

prof. Paraschiva Bădescu, profesoară de limba rusă, președinta Comunității locale a rușilor lipoveni. Toți și-au exprimat respectul și au subliniat că și CRLR, și comunitățile locale pot conta pe sprijinul instituțiilor pe care le reprezintă fiecare în parte în promovarea proiectelor care privesc etnia.

În calitate de gazdă, primarul comunei Slava Cercheză, ing. Ignat Ivan, a salutat auditoriul, evidențiind că este prima acțiune culturală în Căminul Cultural renovat și modernizat printr-un proiect de finanțare.

Deputatul Silviu Feodor a mulțumit tuturor pentru prezență și pentru sprijinul acordat CRLR, pentru colaborare și pentru deschiderea de care au dat dovadă în ultimii ani față de proiectele Comunității.

Folclorul care dăinuie peste veacuri

Se știe că, de fiecare dată, folclorul binedispune, iar atmosfera din Căminul Cultural s-a încins, voia bună fiind la ea acasă în partea a doua a acțiunii culturale „Manifestarea identității rușilor lipoveni din zona Dobrogei prin tradiție și spiritualitate”. Programul cultural-artistic, de încheiere a evenimentului de la Căminul Cultural, prezentat de către Ana-Maria Feodorov, elevă în clasa a XI-a la Liceul „Ion Creangă” din Tulcea, a fost susținut de ansamblurile folclorice „Slaveanka” din Slava Cercheză (coordonator: Olga Niculai); „Slavskie rebiata” din Slava Rusă și Slava Cercheză, acompaniați la acordeon de către instrumentistul Romy Gurei din Slava Rusă; „Tihii Dunai” și „Dunaiskie rozi” din

Brăila (coordonator: Maria Milea); „Zelionia vișenka” din Climăuți, jud. Suceava (coordonator: Xenia Savin) și grupul „Dunăreanca” din Isaccea, jud. Tulcea.

Recitalul oferit de artistul popular local Olga Niculai a cuprins un repertoriu cu mai multe cântece din folclorul rus și cel românesc.

Mulțumind membrilor ansamblului folcloric „Slaveanka” pentru momentul muzical deosebit, precum și pentru implicarea în organizarea manifestărilor culturale-artistice, președintele CRLR, deputatul Silviu Feodor, le-a invitat pe scenă alături de artiști pe președinta CRL-Slava Cercheză, prof. Paraschiva Bădescu, precum și pe cea care a înființat „Slaveanka” în anul 1978 – educatoarea Irina Mihailov, coordonatoarea ansamblului până în anul 2017. Astfel, au fost marcați și cei 45 de ani de la înființarea ansamblului folcloric

„Slaveanka”, prin evocarea unor momente reprezentative. În semn de prețuire, deputatul Silviu Feodor le-a oferit un coș plin cu flori.

Despre evenimentul cultural din 7 mai 2023, încheiem relatarea noastră cu impresiile președintei CRL-Slava Cercheză, prof. Paraschiva Bădescu:

„A fost o acțiune culturală reușită, în care s-au implicat membrii ansamblului „Slaveanka” și cei din comitetul local de conducere, oaspeți dragi răspunzând invitației noastre și bucurându-ne prin prezența lor.

Programul artistic prezentat de eleva Ana-Maria Feodorov și oferit de ansambluri, recitarea de excepție a poeziei „Осень” de Serghei Esenin de către micuța noastră elevă Caleria Feodorov, încununat de momentul folcloric oferit de dna Olga Niculai, artist popular local, toate acestea au încântat publicul spectator, prezent în Sala de curând renovată a Căminului Cultural din localitate.

Momente inedite pentru localnici au fot

vernisaajul Expoziției de fotografii și prezentarea de carte. Totodată, ne bucură faptul că participanții au putut vizita expoziția noastră cu obiecte tradiționale, specifice unei gospodării locale. Sunt profund recunoscătoare celor care au donat aceste obiecte, cât și celor care le-au strâns, restaurat, apoi expus în incinta Centrului de Educație și Cultură din Slava Cercheză și doresc să le mulțumesc și prin intermediul publicației „Zorile”: Olga Niculai, Iacob Ana, Trofimov Galea, Trofimov Serghei, Ahtamon Elena, Toma Culina, Todoran Irina, Amelian Nina, Ciobanu Maria, Afanase Irina, Alempi Pavel, Alempi Claudia, Achimov Ivan.

Realizarea acestei expoziții are o poveste interesantă. Asociația „Dobrogea de Patrimoniul” ne-a propus să fim parte dintr-un proiect ce viza organizarea unui întreg muzeu, care să cuprindă elemente specifice celor două Slave din comună – Slava Rusă și Slava Cercheză. Chiar dacă nu a putut fi pus în practică, ne-a dat curajul și imboldul de a crea această mică expoziție care cuprinde obiecte caracteristice rușilor lipoveni din această zonă. Sursă de inspirație ne-a fost și expoziția din curtea doamnei Irina Mihailov - un om de mare valoare pentru localitatea noastră, Slava Cercheză.

Mulțumirile noastre pentru o acțiune frumoasă se îndreaptă spre CRLR și președintele asociației etnice, deputatul Silviu Feodor, către Primăria Slava Cercheză, oaspeți și organizatori, precum și către „LIPOFEST EVENTS” – care a asigurat suportul tehnic al evenimentului”.

A consemnat,
Svetlana MOLDOVAN

Александра ФЕНОГЕН
Андрей ЕЛМЕНОВ

Выдающиеся русские-липоване и их незаурядные истории: тренер по единоборствам Клаудиан ИВАН

Среди наших соотечественников много выдающихся людей. Когда мы узнали о Клаудиане Иване, об этом удивительном человеке, нам очень захотелось с ним познакомиться, потому что людей хороших, конечно, много, но ТАКИХ хороших людей, всё-таки встречаешь не каждый день. Клаудиан Иван посвятил свою жизнь единоборствам и обучению им детей с ограниченными возможностями: незрячих и с синдромом Дауна. Он скромный человек, и не очень любит рассказывать о себе:

— Моя история довольно короткая и простая, и пусть лучше другие оценивают мои заслуги, чем я сам себя буду оценивать. Я родился и вырос в семье русских-липован, мой отец священник в селе 2 Mai (2 Мая) уезда Констанца, на черноморском побережье. Единоборствами я занимался с детства. Но на самом деле я увлекался несколькими видами спорта: регби, греблей на каноэ – в клубе «Фарул» Констанца, а потом в «Стяуа» Бухарест, но остановился на единоборствах. А эта история началась несколько лет назад. Я переехал из Констанцы в Клуж-Напока и здесь фактически продолжил заниматься своими делами, работой и единоборствами. Я работаю в рамках Министерства внутренних дел (МВД), и мне это помогло, потому что я мог тренироваться и на работе.

Отец Клаудиана Ивана был спортсменом - занимался греблей на каноэ. Именно он привил ему любовь к спорту. Далее об этом и о выбранном направлении в единоборствах рассказал сам Клаудиан Иван.

— Да, любовь к спорту у меня от моего отца. Он занимался греблей на каноэ, и в отличие от меня был даже европейским чемпионом среди юниоров, у меня таких достижений не было. Но спорт, это, прежде всего, здоровье. В любом возрасте, любой спорт – это здоровье для человека, и я призываю всех заниматься спортом. А занятия боевыми искусствами делают человека спокойнее, вырабатывают твёрдость характера, придают уверенности в себе и развивают самоконтроль. Даже если не стремиться к этому, после долгих лет практики, у спортсмена, практикующего единоборства, вырабатывается очень хороший самоконтроль. В твоих силах управлять разными ситуациями, держать их под контролем и как-то более трезво смотреть на всё происходящее. В единоборствах очень много направлений. Я люблю кунг фу, точнее кунг фу Санды, - там я нашёл себя, так сказать. В нём

есть зона комфорта, где существует воображаемая борьба, которая называется Ката, а также есть и контакт между спортсменами. Кунг фу Санды, где правила приблизительно такие же как в кикбоксинге, имеет также бросковые техники. Я остановился на кунг фу, потому что мне понравилось изучать кату с саблей, с катаной, с нунчаками, с разными предметами. Я начал заниматься кунг фу где-то в 2004-2005 гг., этот вид спорта только начинал развиваться в Румынии. В то время были только соревнования по кикбоксингу, в остальном всё было слабо организовано.

В жизни человека наступает период, когда приходит время передать свой опыт и знания другим. Клаудиан Иван рассказал, как он стал тренером:

— Это получилось в связи с очень приятными обстоятельствами. У нас в рамках МВД проводился отбор для школы тренеров в ISOP – Институт исследований по общественному порядку. Фактически из каждой структуры – Полиция, Жандармерия, Пограничная полиция, Пожарные отбирали по два человека, которые сдавали экзамен и после экзамена поступали в эту школу. То есть это было не как в обычную школу для тренеров – идёшь, записываешься и учишься. Ты должен был сдавать

экзамен, у тебя должна была быть история спортивной жизни. Это был настоящий вступительный экзамен, как при поступлении в вуз. И я подумал, если мне это нравится, почему не попробовать. Это произошло в 2011 – 2012 годах. С тех пор я прошёл и разные курсы для подготовки инструкторов по боевым искусствам, то есть я сам уже готовлю тренеров.

Но после этого тренерская карьера Клаудиана Ивана только началась. Волею судеб он стал и тренером для детей с ограниченными возможностями.

— Мне самому не верится, что это произошло. Но всё началось как раз на одной из подготовок по повышению квалификации. После окончания школы для тренеров, мы не теряли связь с нашими учителями и мастерами, и каждый год встречались на разных мероприятиях и совместных тренировках. Один из них ежегодно организует стажировку под названием Стажировка дружбы. Он приглашает туда всех заслуженных спортивных тренеров из всех контактных видов спорта. В 2015 или 2016 году туда приехал тренер из города Тыргу Муреш и показал спортивное представление. В зале было где-то 150-200 человек, и он нам показал различные техники - ката, прыжки, кувыркания. Мы не были особо внимательными. А в конце он нас спросил, было ли хорошо, какие техники нам больше понравились. Никто ничего не говорил, там были небольшие погрешности, но как-то народ не особо реагировал. А потом он нам сказал: «вы не заметили, где они совершили ошибки, какие техники были продемонстрированы, и не ответили, будете ли вы их использовать, но я хочу вам сказать, что участники этого представления незрячие». Весь зал замер, вдруг мы стали все внимательными. Ну, вы понимаете, сидишь 8 часов в зале, много чего показывают, перерывы

короткие, устаёшь, скучаешь... теряешь концентрацию, становишься невнимательным... А эта история в последний день как будто разбудила нас всех.

Клаудиан Иван познакомился с тренером детей с ограниченными возможностями из Тыргу Муреша.

И эта судьбоносная встреча оказала влияние на его дальнейшую жизнь.

— Меня вдруг охватило такое чувство, мне стало стыдно. Приехал человек показать нам что-то, а мы были невнимательными, и ещё оказалось, что спортсмены незрячие, с физическими недостатками. Но как они выступали, нам просто не верилось своим глазам. Нам хотелось потрогать их, убедиться, что нас не обманывают, так это было невероятно. Потом, когда мы сидели за столом и шла социализация, я познакомился и разговорился с тренером из Тыргу Муреша – Адрианом Беляном. Он мне многое рассказал, мы подружались и меня эта идея полностью захватила. До тех пор у меня были группы детей, с которыми я занимался у нас в спортивном зале, в Клуж-Напоке кикбоксингом. Каждый год формируешь группу из 5-10-15 ребят, тренируешь, но приходит лето, и они исчезают, уезжают на каникулы, и больше не приходят. Хочешь участвовать с ними в соревнованиях, но они бросают занятия. То есть было очень много разочарований. Может быть, поэтому у меня как будто щёлкнуло что-то в голове, и я решил, что хочу попробовать заниматься с такими людьми, если у меня ничего не получается с кикбоксингом в клубе. Я захотел посвятить себя этому делу, может быть, что-то получится. Мне как раз говорил тренер из Тыргу Муреша, «Вот увидишь, если будешь с ними заниматься, они будут очень счастливы, потому что ты их поддерживаешь таким образом. Они рады, что у них появился друг, будут приходить и заниматься». И мне эта идея очень понравилась. Так что мы заключили партнёрство под названием Ирис.

Так родилась идея тренировать детей с ограниченными возможностями. Но любое дело, когда начинаешь, не идёт гладко.

Клаудиан Иван рассказал нам с какими сложностями он столкнулся.

— Мы разработали основы стратегии, потому что, вы понимаете, я никогда с такими людьми не работал, и понятия не имел, что мне надо делать. Это не так просто, пойти и заниматься, они ведь ничего не видят. В то время сын Адриана Беляна, тренера из Тыргу Муреша,

учился в Клуж-Напоке, и я воспользовался этим. То есть, так как его отец был тренером, он тоже ходил иногда в спортивный зал, и у него был хоть какой-то опыт. По крайней мере больше, чем у меня. Мы с ним пошли в лицей для незрячих, который находится в 50 метрах от моего места работы. То есть, я их очень быстро нашёл. Все звёзды сошлись. Вы не подумайте, что я разработал стратегию, какой-то план... Я даже понятия не имел тогда, что они находятся так близко, что мне придётся ходить за ними, приводить их, я этого не знал, и даже не задумывался об этом. Я лишь сказал, что берусь за это дело, и всё! Я пошёл в школу, поговорил с директором, представил свой проект, на случай если дети хотят приходить. Она смотрела на меня немного недоверчиво, «а как вы будете это делать»? Я не знал, что отвечать, просто сказал, что всё будет хорошо, всё получится. Я ходил в школу во время перемен и говорил с детьми, и где-то 30-40 человек сказали, что хотят прийти. Я испугался, но что же делать, сказал хорошо, приходите, всех принимаем... И на первую тренировку пришло 22 желающих. К нашему счастью, дети ничего не могли видеть, потому что и я, и Богдан были красными, как раки, не знали, что делать. Смотрели друг на друга, и не знали, с чего начинать... Как их в линейку поставить? Наверное, минут 5 мы не знали, как нам быть, и в зале – а это был зал больших размеров, воцарились тишина... И некоторые из них, наверное, поняли, что мы нервничали и немного растерялись, и начали подшучивать над нами «господа тренеры, вы ещё здесь?». Мы с Богданом шёпотом говорили между собой: «Что будем делать? Давай начнём с разминки. Но как? Ну, скажем им, чтобы они вертели руками. Хорошо, скажем им, чтобы они равнялись. То есть первая тренировка этим и ограничилась – равнением, несколькими движениями руками и знакомством. Потихоньку мы тоже немного расслабились, и к нашему счастью, они не видели наших лиц... А то они катались бы со смеху...

По мере продвижения этой идеи, Клаудиан Иван всё глубже погружался в нюансы тренировок незрячих детей.

— Потом я почувствовал, что было что-то не так. Как-то не устанавливалась связь. То есть всё шло хорошо, до определённого момента, но мы не могли двигаться дальше. И я попросил разрешения у директора приходить в школу и смотреть на них, что они делают, и как они делают. Я ходил туда, когда у них была перемена, стоял в коридоре, и просто смотрел на них. И я заметил, что они общались и устанавливали связь между собой

через прикосновения. Потом я начал читать книги, изучать вопрос о взаимоотношениях с людьми со специальными нуждами, незрячими, с синдромом Дауна. И когда они пришли в спортзал, я набрался храбрости, ведь я должен был преодолеть определённые предрассудки, то есть я должен был прикасаться к ним, к мальчикам, к девочкам. Это было как-то необычно, хотя, с другой стороны, в спортзале, когда практикуешь джигу или другой спорт с бросками, например, ведь обхватываешь партнёра... Но в этом случае было очень трудно. Но как-то я начал это делать, то есть практически им объяснять. Брал руку ребёнка, клал на мою руку – вот это значит вращение, или ногу на ногу – вот так двигай ногой, вот так делай это, то есть каждое движение необходимо было объяснять при помощи физического контакта. Или, например, я

становился спиной к ребёнку, он меня охватывал руками, его руки на моих руках, и я делал движения, а он, таким образом, понимал и запоминал их. И с тех пор между нами установился отличный контакт, выше всех наших ожиданий. И началось, так сказать «веселье». С 20 ребятами мы начали проводить всё более сложные тренировки, преодолевали пределы, так сказать. То есть, если мы можем что-то делать, почему и им этого не делать? После всех этих испытаний, из 22 остались 10 хороших, способных ребят, которые могли участвовать в соревнованиях. Этим 10 мы начали готовить серьёзно, а 6-7 ребят из них ездили с нами на соревнования. И я должен сказать, что мы вместе завоевали очень много медалей, с тех пор, как занимаемся. Среди них есть национальные чемпионы и чемпионки, я ездил с ними на Чемпионат Европы, на Чемпионат мира в 2019 году в Мадрид, где одна из девочек завоевала 5 место. И это, не говоря о международных соревнованиях: Швеция, Бельгия, Венгрия, Франция, Нидерланды – я был с ними в разных местах, где,

и я не себя хвалю, а детей, мы всегда завоевывали хотя бы одну медаль.

Клаудиан Иван и его подопечные уже хорошо известны в спортивном мире. Их знают, и их опасаются, потому что они опасные соперники.

— Мы выступаем на очень высоком уровне, даже можно сказать, что мы установили этот тренд, и большинство у нас училось. Мы ездили на курсы в Бельгию, чтобы научиться, как работать с ребятами с синдромом Дауна, а они учились у нас, как работать с незрячими. И теперь все нас боятся. «А румыны приедут? А сколько их приедет? Если приедут 10, никаких шансов на медали нет для остальных. Они их между собой разделят, потому что они лучшие». То есть мы, в Румынии, соревнуясь внутри страны командами друг с другом, повышаем уровень. И от этого радость и большое

удовлетворение. В том числе наши спортсмены спрашивают: «Кто приедет из Муреша?». Потому что они уже знают друг друга и возможности каждого. «А, если приедет такой-то, мне нужно хорошо подготовиться... И мой спортсмен уже думает, что будет труднее завоевать медаль, потому что приедет тот из Муреша, или тот из Регина, или из Рымнику Вилча. Не обязательно чтобы кто-то приехал из-за рубежа. У нас соревнования идут на очень высоком уровне ката.

Каждая идея, каждый проект имеет свою цель. И Клаудиан Иван, реализует этот благородный проект, хотя, как он сам говорит, не имел чёткого плана, зато имел чётко сформулированную цель.

— Главная цель проекта, который мы разработали общими усилиями, была помочь этим детям интегрироваться в общество. У этих детей, как вы понимаете, есть специальные нужды. Они в определённой степени стесняются, стыдятся, и долгие годы копили разочарования и неудовлетворённости. Эта была моя основная цель, интегрировать их в

общество. Я на работе попросил своих коллег, чтобы приходили на тренировки, чтобы создать смешанную группу, а не заниматься отдельно с полноценными и отдельно с людьми со специальными потребностями. Я хотел, чтобы все тренировались вместе, как братья, чтобы они не чувствовали, что к ним относятся по-другому, чтобы не чувствовали дискриминацию, маргинализацию. Я постоянно ставил их с партнёрами из моих сотрудников или с другими, кто приходил в спортзал. То есть это было главное, интегрировать их, а во-вторых, дать им уверенность в себе. Представьте себе, после того как они научились движениям, научились ударам кулаком, а также отбивать удары, они уже совершенно по-другому вели себя. Они уже чувствовали себя важными спортсменами, уже стали уверенными в себе и в свои силы. Они сейчас ходят по-другому, у них совершенно другая осанка, даже когда идут по улице с палкой. Уже можно за них не бояться. Они стали более смелыми, отважными. Когда эти дети выучили какой-то приём, они могут повторить его с точностью в любых обстоятельствах. Если кто-то тронет их рукой, они легко могут отбросить тронувшего, да так, что он полетит кубарем, потому что они хорошо и правильно выучили движение.

Клаудиан Иван занимался и с детьми с синдромом Дауна. Он говорит, что методы работы с незрячими детьми отличаются от методов работы с детьми с синдромом Дауна.

— В настоящее время у меня нет группы детей с синдромом Дауна, но я работал с такими детьми здесь у нас в Клуж-Напоке. Это очень милые дети, но очень трудно с ними работать, здесь нужны совершенно другие подходы и методы. И необходимо переключаться от одного метода к другому. Незрячие дети – кроме проблем со зрением в остальном совершенно нормальные люди. С детьми с синдромом Дауна совершенно по-другому обстоят дела, так как у них другие потребности. С ними, до того, как начинать тренировку, разминку, мы обнимались и «целовались» полчаса, и только потом приступали к делу. Но они были замечательными, милыми, восприимчивыми, наполняли меня энергией. Я ездил с ними и на соревнования, но это очень трудно, обязательно должны присутствовать родители. Но мы часто участвовали в региональных соревнованиях здесь, в Клуж-Напоке, которые я обычно организую ежегодно. Они тоже очень хорошо работают и справляются, и могут без проблем интегрироваться в этот спорт.

Клаудиан Иван из породы тренеров-энтузиастов.

Далее он рассказал, помогли ли ему в этом благородном проекте.

— Нет, об этом и речи не было.

Когда я начал этим заниматься, как я уже говорил, у меня не было никакого плана, что делать, как делать. Я просто решил, что возьмусь за это дело, и взялся. Впоследствии я столкнулся с разными проблемами и вопросами, о которых даже не имел представления. Ходил в мэрию, но мне не помогла никак даже школа, где они учатся. Что говорить о мэрии, о государстве? Правда, была небольшая поддержка от спонсоров на соревнованиях. А также оказывает помощь Жандармерия. Тренировки у нас проходят в спортзале у меня на работе. Мы заключили партнёрство с мобильной группой жандармов, и они мне позволяют проводить тренировки в спортзале Жандармерии. Потому что это очень близко к школе для незрячих детей, и им очень удобно туда приходить, они выучили дорогу, я им только говорю время, когда они должны прийти. Я первый в стране организовал международные соревнования для людей со специальными нуждами по пара-карате. Среди участников были представители Венгрии, Бельгии, Нидерландов, Словакии и Румынии. На первом соревновании на тагами выступало 72 спортсмена. На следующих иногда было больше, а иногда меньше участников. Это зависит от периода, от возможности спортсменов приехать. Мы назвали этот конкурс Международным кубком Трансильвании по пара-карате.

Главная цель благородной работы нашего собеседника – интегрировать этих детей в общество, помочь им стать более уверенными. Клаудиан Иван – молодой человек. Он имеет большие планы на будущее.

— У меня ещё достаточно времени впереди, чтобы работать и добиваться результатов. Планов на будущее много. Во время пандемии, так как мы больше сидели дома, мы подумали о разных возможностях и вариантах развития нашего дела. Мы вместе с тренером из Тыргу Муреша планируем создать негосударственную организацию, точнее Академию по пара-каратэ, куда хотим включить всех людей с ограниченными возможностями, которые занимаются какими-то единоборствами в любом месте нашей страны. Мы будем заниматься их подготовкой по разным видам единоборств – каратэ, джиу-джитсу, пара-каратэ, параджитсу, мы будем обучать наших спортсменов этим видам спорта. То есть мы их будем готовить, это будет своего рода спортивный центр. А у меня уже 3-4 года есть своя мечта, создать спортивную базу для подготовки лиц со специальными

потребностями, с «буткемпом» для тренинга по подготовке, с местами для размещения, куда можно будет приехать, чтобы поддержать всех этих людей. А когда нет таких желающих, использовать базу для подготовки обычных детей, или для лагерей. Практически, таким образом, мы будем сами себя финансировать, а для людей со специальными потребностями должно быть всё бесплатно. Чтобы туда можно было их принять, заниматься с ними, потому что всем нам известно, какова ситуация с этими людьми в нашей стране. Им очень трудно. И не всегда у них есть деньги на лагерь, на подготовку. А если будет центр на основе самофинансирования, для них всё будет бесплатно.

На протяжении времени Клаудиан Иван познакомился с разными людьми из разных стран, которые занимаются такими детьми. Он говорил нам об отношении к детям с

ограниченными возможностями в других странах.

— Я познакомился в Тыргу Муреше с Ериком Бортелс – председателем Федерации пара-каратэ Бельгии. И я часто начал ездить за рубеж на соревнования и увидел разницу в организации работы с детьми с ограниченными возможностями. То есть я впервые вступил в контакт с такими детьми за рубежом, и лишь потом в Румынии. За рубежом я был удивлён, как хорошо они справляются, как много детей занимаются, участвуют в конкурсах, родители всегда рядом... и на конкурсах, и везде... Только подумайте, я уже много лет езжу на соревнования, мы уже знаем друг друга, подружились со всеми. Там нет такого соревнования, куда спортсмены пришли бы без родителей. Мы давно знакомы и уже знаем семьи друг друга, они нам помогают. Когда мы ездим в Бельгию, они нам предлагают свою помощь, возят нас, так же и в Венгрии. Когда они были в

Румынии, я им помогал. Но в Румынии такого нет. То есть мы на очень низком уровне с этой точки зрения, такого здесь нет. За рубежом у них всё очень хорошо работает, они прилагают усилия и стараются для своих детей. У них даже есть специальные машины для них, чтобы и родители могли ездить на соревнования и смотреть, как развивается ребёнок. Например, когда я начал заниматься этим делом, я видел ребёнка, который сидел в коляске и еле двигался – только двигал глазами. Через 4-5 лет я его опять увидел, и благодаря спорту – этот ребёнок двигал руками. Я поговорил с родителями, и они были очень довольны, потому что ребёнок мог теперь есть самостоятельно. Они мне сказали, что отказались от всех терапий, которые они раньше пробовали, и занимались только спортом. Благодаря спорту ребёнку удалось добиться таких результатов. Другой случай – девочка из Словакии. Когда

я с ней познакомился, она ходила на костылях, а сейчас выполняет ката без костылей. Правда, потом дают ей костыли, потому что она устаёт. Но добиться видимого прогресса, от невозможности двигаться до такого результата – по-моему – это очень много. У нас такого нет. Кроме детей с синдромом Дауна, родители которых вовлекаются, принимают участие, потому что они не могут оставить ребёнка одного. А вот из родителей незрячих детей, например, я не знаю ни одного. Столько у меня было спортсменов, я ездил с ними за рубеж – да, мне делали доверенности, чтобы я смог выехать с ними за границу, но лично я не знаю ни одного родителя. Они не спрашивают, как дети, как они справляются, чем занимаются, в каких соревнованиях участвуют, ничего такого. То есть люди как бы смирились с судьбой: что-ж, ребёнок незрячий, такова судьба, ничего сделать нельзя. Нет, это совсем не так. Это проблема.

Клаудиан Иван на деле показывает, что необходимо

работать с детьми с ограниченными возможностями, и никогда не сдаваться.

— Я пытался и пытаюсь изо всех сил интегрировать этих детей, как раз чтобы и другие видели, что, ну да, у них есть какие-то специальные потребности, они не видят, но это не значит, что они ничего не могут, и ни к чему не способны. Мы можем их использовать во всём, что они в состоянии делать. Из них получаются отличные массажисты, замечательные IT-шники, и есть ещё много разных других областей, которые им подходят, и где их можно интегрировать. Но если мы их постоянно отвергаем, и я имею в виду не только незрячих, а всех лиц с ограниченными возможностями, если мы их отвергаем, мы ничего не добьёмся. Мы должны дать всем шанс. Поэтому я этим занимаюсь. Потому что то, что ты делаешь для себя, остаётся только твоим, никто об этом не знает. А то, что делаешь для других, остаётся на вечность. Не знаю, думают ли они сейчас обо мне, но позже они точно вспомнят, «был у нас тренер», и может быть, они, в свою очередь, станут искать других сподвижников: был у нас раньше тренер, мы занимались, давайте опять заниматься... И может быть двое, или трое начнут этим заниматься, может быть даже мода такая возникнет, заниматься с людьми с особыми потребностями, кто его знает...? Но нужно, чтобы кто-то начал... Поэтому я постоянно стараюсь, и говорю, что необходимо что-то делать, если взялся за это дело. Если оставить их на произвол судьбы и не обращать на них внимания, ничего не решится! Никто о них не узнает, но, поверьте, у них очень много возможностей и потенциала. Любой недостаток компенсируется какой-то возможностью, талантом.

Любое благородное дело всегда продвигается с трудом. Такова жизнь. Но благородные люди есть повсюду, они готовы взять эстафетную палочку у Клаудиана и продолжить его дело в других городах Румынии.

— Я всегда хотел найти помощника, научить его тому, что я знаю, но, к сожалению, это очень трудно. Сегодня мало людей готовы жертвовать своим временем и приходить, бесплатно заниматься с детьми, дальше передавать знания. Но мы начали искать и постепенно находим по всей стране таких людей. Сейчас мы нашли человека, который занимается этим в Бухаресте, на данный момент такие единомышленники есть в Клуже, Тыргу Муреше, Регине, Рымнику Вилче, Тимишоаре, Бухаресте, надеюсь, что найдётся и в Констанце, и, кто-то сказал, что есть сподвижники и в Галаць. И постепенно будем развиваться, охватывать по уезду...

Dialog cu un autor – Magdalena Moț

Despre nuntă - ca despre o poveste, o amintire sau un document

Valentin FILAT

De curând, pe 16 mai 2023, sediul din București al CRLR a fost „luat cu asalt” de studenții Facultății de Limbi și Literaturi Străine ai Universității din București, coordonați de prof. univ. dr. Axinia Crasovschi, cu ocazia sosirii în țară, pentru scurtă vreme, a autoarei „Ceremonialului de nuntă la rușii staroveri din România / Свадебный обряд у русских староверов Румынии” (Editura „C.R.L.R.”, București, 2021) și a realizării unui „*Dialog cu un autor – Magdalena Moț*”. Manifestarea culturală a avut loc chiar la sediul central al Comunității Rușilor Lipoveni din România (CRLR), iar evenimentul, emoționant prin prisma reîntâlnirii prietenilor și colaboratorilor, a fost moderat de către Svetlana Moldovan, redactorul-șef al periodicului bilingv „Zorile”, în tandem cu deputatul Silviu Feodor, președintele Comunității noastre, cunoscut susținător al tuturor proiectelor editoriale. Le-au stat alături și au luat cuvântul, profesorii universitari dr. Axinia Crasovschi și Dumitru Balan de la Universitatea din București, discuția fiind susținută și din rândurile participanților din sală, acolo unde puteau fi regăsiți istoricul Alexandr Varona, prof. Livia Neculai și mulți alții.

Despre Magdalena Moț s-au scris, de-a lungul timpului, materiale ample, inclusiv prilejuite de ieșirea de sub tipar, la finalul anului 2021, a volumului care a făcut obiectul scurtei întâlniri de la sediul Comunității, motiv pentru care vom îndruma cititorii noștri să consulte prezentările din „Zorile” (nr. 11-12/2021, p. 13), sau ghidul de prezentare întocmit de Svetlana Moldovan, intitulat „Comunitatea

rușilor lipoveni” (editura Ararat, București, 2004, p. 197-198). Totuși, amintim, în sinteză, și cu acest prilej câteva informații generale despre Magdalena Moț, odinioară Nazarov. Născută pe 9 august 1970, în comuna Ianca din județul Brăila, a absolvit, în anul 1996, Facultatea de Litere, Filosofie și Istorie, secția rusă-română, de la Universitatea de Vest din Timișoara, jud. Timiș. În perioada 1998-2000, a fost asistent de cercetare științifică în cadrul Academiei Române – Filiala Timișoara, Institutul de Literatură „Titu Maiorescu”. Cu specializare în Federația Rusă, dobândită în cadrul programului de pregătire organizat la Universitatea „Prieteniei Popoarelor” din Moscova, la Facultatea de Filologie (ianuarie – iulie 1999), precum și cu specializare în limba și literatura rusă la Institutul „A.S. Pușkin” din capitala rusă (septembrie – decembrie 1993), în prezent, Magdalena Moț coordonează programul „Integrarea Experienței Profesionale în Studiile Universitare” al Facultății de Business Melville, de la Universitatea Politehnică Kwantlen (KPU) din Vancouver

(Canada). Este co-președintele Comitetului de Relații Globale aferent Asociației Naționale Pentru Dezvoltarea Carierei (USA). De asemenea, este membru activ al Comitetului de Cercetare Practică și Academică din cadrul organizației CERIC din Canada (*Canadian Education and Research Institute for Counselling - Institutul canadian de educație și cercetare pentru consiliere* este o organizație care promovează educația și cercetarea în consilierea în carieră și dezvoltarea carierei, cu scopul de a crește bunăstarea economică și socială a canadienilor).

Întrunirea de pe strada Dr. Rațiu, nr. 10, a fost gândită ca o lansare de carte, cu sesiune de autografe. Astfel, participanții au putut afla că volumul cartonat, având 278 de pagini și un bogat final format din ilustrații, apreciate de auditoriu, a apărut la finalul anului 2021, prin preocuparea redactorului-șef S. Moldovan și cu sprijinul moral al deputatului Silviu Feodor, fiind tehnoredactat de către subsemnatul. În paginile sale, se regăsesc materiale și lucrarea de doctorat a autoarei (distinsă cu *Magna cum laude*), realizată în zorii noului mileniu, care a avut la bază un periplu efectuat de autoare (în unele localități și împreună cu Axinia Crasovschi și Olga Condrat), cu scopul realizării unei cercetări complexe și polivalente pe teren, extraordinar de minuțioasă, acoperind un areal bogat de localități. Munca titanică a fost finalizată pe 25 noiembrie 2006, la Universitatea de Vest din Timișoara, odată cu susținerea publică a tezei de doctorat în prezența unei prestigioase comisii formate din cadre universitare de calibru înalt.

Scrisă în limba rusă, cu o parte

introdactivă în limbile română și engleză, pe lângă descrierile abundente în detalii și informații, notele ce documentează și susțin afirmațiile autoarei, cititorul va regăsi și foarte multe cântece vechi, strâns legate de ritualurile prenuptiale și nuptiale. Tocmai acestea îi conferă volumului acel sentiment de basm, de povestire, de reflecție și nostalgie. Așa cum foarte inspirat afirmă chiar autoarea acestei lucrări, deosebit prin spiritul său de melanj dintre istorie, memorii și narațiuni, „*speranța mea cea mai mare este ca această analiză hermeneutică a nunții rușilor ortodocși de rit vechi din România să contribuie la clădirea unei porți către trecut și să ne ajute să înțelegem rosturile păstrate cu atâta sfințenie de către strămoșii noștri*”. O afirmație categoric justificată, în contextul actual al globalizării, al uniformizării, al depășirii granițelor culturale și pierdere a individualității în trenduri, mode și viziuni efemere. Sigur că, multe dintre aceste tradiții, credințe și obiceiuri nu își mai au sau nu își mai găsesc locul în societatea de astăzi, dar ele pot servi prin simbolismul lor, prin mesajul lor, la conservarea valorilor morale, aflate, peste tot pe planetă, sub un asediu acerb și nemilos din partea unor agende mai mult sau mai puțin bine-intenționate.

În sala nu foarte încăpătoare, au fost rememorate, pe rând, momente din perioada culegerii acestui material etnografic prețios. S-a subliniat importanța familiei, ca rezultat direct al ceremonialului de nuntă, modificările care au apărut în acesta, în special în ultimii ani, precum și faptul că, în definitiv, această carte ar trebui să fie tratată ca atare, și ca o carte de istorie. Îmi permit să spun că ea poate fi tratată și ca una de basme și povestiri și, în definitiv, cine nu și-a dorit fie și măcar o dată, în inocența copilăriei, să trăiască într-un basm?! Iar istoria ne-a învățat că se poate repeta...

După o sesiune de interacțiune cu studenții, în timpul acordării autografelor, după plecarea acestora spre alte cursuri de la Universitate, seara a fost completată de un intens dialog privitor la învățământul superior, la calitatea vieții studenților, la formele ce disting spațiul universitar canadian de cel românesc, precum și de o doză sănătoasă de bună dispoziție, ca după zeci de ani de când oamenii nu s-au mai văzut.

Comitete de conducere pe anul în curs

La sediul filialei din București a Uniunii Ucrainenilor din România, s-au desfășurat, pe 15 mai 2023, reuniunile membrilor *Comisiei pentru Cultură, culte și mass-media*, precum și ai *Comisiei pentru Învățământ și tineret* din cadrul Consiliului Minorităților Naționale din România.

Fiind vorba despre primele ședințe pe anul în curs ale reprezentanților asociațiilor etnice din cele două Comisii de lucru, au avut loc, în prezența subsecretarului de stat Dincer Geafer de la Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI), și alegerile pentru comitetele de conducere.

● Comisia pentru cultură, culte și mass-media are în componența comitetului pe anul în curs următoarele persoane: președinte – Serin Türkoğlu de la Uniunea Democrată Turcă din România, vicepreședinte – Svetlana Crăciun de la Comunitatea Rușilor Lipoveni din România (CRLR), secretar - Anca Panici de la Asociația Italianilor.

La inițiativa Departamentului pentru Relații Interetnice, în cadrul

Deputatul Silviu Feodor, secretarul de stat Laczikó Enikő Katalin și subsecretarul de stat Dincer Geafer

acestei Comisii a fost reluat un proiect mai vechi, intitulat „Jos pălăria!”, inițiat de către DRI. Reprezentanții organizațiilor minorităților naționale participante la ședința din luna mai a.c. au prezentat podoabele capilare specifice etniei pe care o reprezintă în Comisie. Din partea Comunității Rușilor Lipoveni din România, au fost expuse: *kicika*, *kaseak*, *sbornik* și un batic înflorat.

● Din comitetul de conducere al Comisiei pentru Învățământ și tineret pe anul 2023 fac parte: președinte – Vildan Bormambet de la Uniunea Democrată Turcă din România, vicepreședinte –

Svetlana Moldovan de la CRLR, secretar – Olivia Simion de la Asociația Italianilor (RO.AS.IT).

Fiecare Comisie a întocmit câte un plan de activități lunare pentru anul în curs, care urmează să fie completat, în scurt timp, după consultarea organizațiilor minorităților naționale.

Întrevedere de lucru la CRLR

Pe 18 mai 2023, președintele Asociației „Comunitatea Rușilor Lipoveni din România” (CRLR), deputatul Silviu Feodor, a avut o întrevedere de lucru cu secretarul de stat Laczikó Enikő Katalin și subsecretarul de stat Dincer Geafer de la Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI) din cadrul Guvernului, la sediul din București al CRLR.

Discuțiile au vizat Raportul anual privind activitatea Departamentului pe anul precedent, precum și mai multe manifestări, acțiuni culturale și științifice și proiecte ale CRLR pe anul în curs. Dintre acestea, deputatul Silviu Feodor a prezentat, în linii mari, aspecte privind desfășurarea în anul 2023 a Olimpiadelor Școlare Naționale de limbă rusă maternă și de religie ortodoxă de rit vechi; marcarea în anul 2024 a 300 de ani de prezență a staroverilor pe teritoriul țării; activități dedicate personalităților și oamenilor de seamă din rândul etnicilor ruși lipoveni; editare de carte ș.a.

Totodată, au fost abordate câteva direcții de promovare a identității rușilor lipoveni pe teritoriul României.

Deputatul Silviu Feodor a mulțumit dnei secretar de stat și dlui subsecretar de stat pentru inițiativa de a avea o reuniune de lucru la sediul CRLR, „aplicată direct pe necesitățile organizației

etnice, pentru a-i fi larg cunoscută activitatea, interesele, preocupările, precum și contribuția privind conviețuirea armonioasă pe teritoriul României. Doresc să mulțumesc în numele etniei, pe care o reprezintă în Parlament, statului român pentru protecția și promovarea valorilor noastre identitare”.

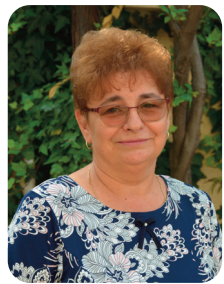
Olimpiada Națională de Religie – cultul ortodox de rit vechi

La Fălticeni, jud. Suceava, va avea loc între 25 și 28 mai a.c. ediția din acest an a *Olimpiadei Naționale de Religie – cultul ortodox de rit vechi*, organizată de Ministerul Educației prin Inspectoratul Școlar Județean Suceava, în parteneriat cu Asociația „Comunitatea Rușilor Lipoveni din România” (CRLR). La competiția școlară, care se va desfășura la Colegiul Tehnic „Mihai Băcescu” din Fălticeni, vor participa 30 de elevi ruși lipoveni din județele Brăila, Constanța, Iași, Suceava și Tulcea.

Membrii Comisiei Centrale a ediției din acest an a Olimpiadei de Religie - cultul ortodox de rit vechi sunt: președinte – Anca Libidov, cercetător la Comunitatea Rușilor Lipoveni din România, doctor în istorie; președinte executiv - Livia Neculai, expert la Ministerul Educației; vicepreședinti – Daniela Ceredev, inspector de specialitate la Inspectoratul Școlar Județean Suceava și Palaghia Radion, prof., doctor în istorie, și directorul Colegiului Tehnic „Mihai Băcescu” Fălticeni; secretar – Valentina Nazarov, prof. la Colegiul Tehnic „Mihai Băcescu” Fălticeni; secretar științific – Nina Halcă, prof. la Școala Gimnazială „Grigore Moisil” Năvodari, județul Constanța; membri: Maria Trifanov, prof. la Școala Gimnazială Sarichioi, județul Tulcea; Liuba Bucioc – inspector de specialitate la Inspectoratul Școlar Județean Tulcea; Tatiana Văsi, prof. la Școala Gimnazială Jurilovca, județul Tulcea; Maria Milea – prof. și director la Școala Gimnazială „A.S. Pușkin” Brăila, județul Brăila; părintele Florică Văsi, prof. la Școala Gimnazială Jurilovca, județul Tulcea.

Vom reveni cu amănunte în numărul viitor al publicației „Zorile”.

Vassa ERASTOV

În luna mai a.c., un șir de evenimente culturale privind valorile identitare ale etniei rușilor

lipoveni derulate la Slava Cercheză în județul Tulcea a prilejuit o întâlnire emoționantă pentru membrii grupului folcloric „Zelionaiia vișenka” din Climăuți, județul Suceava, coordonat de către dna Csenia Savin, președinta comunității locale din Climăuți, cu etnicii din sud-estul țării.

Evenimente religioase

Prima oprire după lungul drum din nordul Bucovinei a fost la biserica ortodoxă de rit străvechi „Sf. Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de Biruință” din Slava Cercheză, unde se oficia slujba de vecernie din ajunul acestei mari sărbători, fiind întâmpinați de dna director adjunct al CRLR, Alexandra Platon. O stare de înălțare ne-a cuprins ascultând vocile răsunătoare ale cântăreților de strană - *крылошани*, cum se spune la noi -, ridicând rugi pioase către Cel de Sus ori privind chipul sfinților din icoanele străvechi, aduse, cel puțin o parte dintre ele, tocmai din îndepărtata Rusie, țară părăsită de sute de ani de strămoșii noștri plecați în pribegie...

A doua zi, dis-de-dimineață, ne-am alăturat localnicilor și oaspeților veniți din împrejurimi la sfânta liturghie. Patru preoți au oficiat slujba: preotul Trofim

CRL-CLIMĂUȚI – PERIPLU PRIN DOBROGEA

Chirilă, parohul bisericii din Slava Cercheză, preotul Fiodor Cazamon din Sarichioi, preotul Erofei Simion din Mahmudia și preotul Doriment Antonov din Tulcea. A urmat procesiunea spre Crucea Staroveră aflată la intrarea în sat, unde s-a sfințit apa. Cântările solemne au răsunat în tot satul, straiile bisericesti ale clerului, dar și cele tradiționale purtate doar la biserică de către mireni creau o atmosferă din vechile filme rusești. La Slava Cercheză, bărbații poartă o mantie neagră - *поддѣвка*, lungă până la jumătatea gambei, iar femeile și fetele - fuste lungi, încrețite și tivite cu panglici sau dantelă, cu bretele late, încrucișate la spate, peste cămășile albe, cu mâneci bufante, având capul acoperit cu baticuri cu ciucuri de sub care se zăreau colțurile renumitului acoperământ triunghiular de cap - *касынка* - la femeile căsătorite, sau panglicile late ce leagă cu meșteșug părul împletit al fetelor, într-o singură coadă. Desigur, toată lumea este încinsă cu tradiționalul brâu - *пояс*.

Sunt de admirat oamenii aceștia care au păstrat cu atâta grijă portul, mireni ce participă cu evlavie la slujbele de duminică sau de sărbători, revenind în sat, mulți dintre ei, din orașele în care s-au stabilit de-a lungul timpului...

Credința este cea care ne unește, mărturisise o doamnă venită din Constanța la mama sa vârstnică, ce abia se mai deplasează. Dar a participat și ea, femeia neputincioasă așa, în scaunul cu rotile, la slujba începută în zori și finalizată la miezul zilei și a parcurs tot drumul urmat de procesiune până la capătul satului, ajutată fiind când de una, când de cealaltă dintre fetele sale!

Întreg poporul adunat în ograda plină de flori a bisericii a fost pofțit în trapeza încăpătoare. Cu cât drag și migală au pregătit bucatele alese vrednicele gazde de la CRL-Slava Cercheză! Printre învățăturile citite în timpul mesei festive, preoții au găsit de cuviință să rostească pilde și îndemnuri spre o viață curată, plăcută Celui de Sus, cu iubire de aproape, cu iertare și bunăvoință

către cei care ne greșesc uneori...

Aceleași cuvinte blajine de îmbărbătare și îndreptare le-am ascultat apoi, pe parcursul celor două zile, la bisericile ortodoxe de rit vechi „Acoperământul Maicii Domnului” din Jurilovca, „Sf. Treime” - / Troița din Carcaliu, la Mănăstirea de călugări „Uspenia”, dar și la Mănăstirea „Vovidenia” de măicuțe de la Slava Rusă, unde am participat duminică la sfânta liturghie. Maica stareță ne-a îngăduit să ne închinăm la icoana Maicii Domnului de la Kazani, făcătoare de minuni, al cărei hram poartă biserica de iarnă. Momente de neuitat, de adâncă spiritualitate, de comuniune cu toți cei de credință veche din localități înfloritoare, cu mii de credincioși ce și-au înălțat lăcașuri impunătoare, încăpătoare pentru toată suflarea, pline de odoare sfinte, de icoane vechi, de picturi murale superbe.

Activități culturale

Pe lângă evenimentele religioase care ne-au umplut sufletul de pace și mulțumire, Asociația „Comunitatea Rușilor Lipoveni din România” și CRL - Slava Cercheză, în colaborare cu Primăria comunei cu același nume, au derulat o serie de acțiuni culturale. Fiind primiți cu tradiționala pâine și sare (de fapt un impozant colac împletit, rumen și cu o aromă îmbietoare), cu vechi cântece interpretate cu măiestrie de grupul local „Slaveanka”, am avut parte de o surpriză nemaipomenită de a intra... în casa bunicilor: un Colț muzeistic, unde au fost

adunate obiecte vechi, foarte multe aflate într-o stare extrem de bună, cu ajutorul membrilor ansamblului s-a amenajat o locuință lipovenească așa cum erau ele cu 50-100 de ani în urmă. Fiecare dintre noi a regăsit câte ceva care ne amintea de proprii bunici – moment de reculegere, de nostalgie, de regăsire a valorilor comune.

Importanța care a fost acordată acestui eveniment - „Manifestarea identității rușilor lipoveni din zona Dobrogei prin tradiție și spiritualitate” de la Slava Cercheză - reiese atât din densitatea acțiunilor culturale minuțios organizate, cât și din personalitățile ce au onorat cu prezența și aportul personal pentru succesul fiecărei acțiuni în parte. Invitați la eveniment, reprezentanți ai Guvernului și Parlamentului, ai Consiliului Județean Tulcea, ai Inspectoratului Școlar Județean Tulcea, profesori și alți oameni de cultură au participat alături de formații artistice și reprezentanți ai CRL din județele Tulcea, Brăila, Suceava și din București la vernisajul expoziției de fotografii, lansare de carte, la un program artistic de cântece și dansuri.

Oaspeții din diferite comunități au putut efectua o incursiune în viața satului, admirând Expoziția de fotografii „Comuna Slava Cercheză în imagini”, realizată de membrii redacției „Zorile”.

Un eveniment cultural de larg interes l-a constituit lansarea cărții „Rușii lipoveni din Dobrogea – Istorie și tradiții specifice” (autor: Cerasela Dobrinescu), apărută cu sprijinul Comunității la editura „C.R.L.R.” din București. O călătorie magică prin satele

dobrogene, cu oameni fabuloși, cu evenimente triste, crude uneori, sau consemnând realizări și unicitatea etniei noastre, autoarea s-a aplecat cu interes și dragoste asupra istoriei, identității și tradițiilor noastre, scoțând la iveală documente și consemnări risipite prin arhive din țară sau din țările vecine, în multe privințe - sub îndrumarea istoricului nostru Alexandr Varona din București.

Și dacă veni vorba de tradiții, am ajuns la programul cultural-artistic susținut de ansamblurile folclorice: „Slaveanka” din Slava Cercheză, „Slavskie rebjata” din Slavele, „Tihii Dunai” și „Dunaiskie rozii” din Brăila, cu talentatul lor Adi Artamon, „Zelionai vișenka” din Climăuți, Suceava, ansamblul „Dunăreanca” din Isaccea.

Am recunoscut cântece vechi, cântate, demult, de bătrânii satului, ne-au încântat voci formidabile și expresive, am ascultat cântece noi pentru zona noastră din nord, dar culese din satele locuite de lipovenii sau cazacii de la gurile Dunării, am reușit să ne simțim de-ai lor, de-ai dobrogenilor, prin felul în care ne-au primit, dar și prin rădăcinile și valorile noastre comune!

Obiective turistice

Am parcurs kilometri întregi printr-un ținut de vis, aflat în cea mai frumoasă ipostază a anului, am vizitat cetăți și locuri cu un relief diferit de cel al Bucovinei, am intrat în lăcașe de cult și în cele istorice, am aflat că mulți dintre etnicii noștri s-au specializat în diverse domenii lucrative.

Cetatea Argamum ne-a întâmpinat mândră, înconjurată de apele limpezi sau involburate din zona capului Doloșman, precedată fiind de incredibilele clădiri tradiționale turcești.

Cetatea Enisala s-a involburat cu melanjul de culori ale primăverii oferind o imagine de vis ce se rotește aidoma unui caleidoscop, dezvăluind în fiecare sector de cerc frumuseți răpitoare. Gândul zboară departe în timp, în vremurile tulburi, când musulmanii încercau să-și impună spiritualitatea și credința lor pe aceste meleaguri.

Geamia „Gazi Ali Pașa” din Babadag – aflată în imediata vecinătate a hotelului „Parmac”, în care am fost cazați prin bunăvoința organizatorilor - ne-a atras atenția din prima seară, iar întâmplarea a făcut ca imamul să se afle la locul potrivit în momentul în care îi dădeam târcoale acestui edificiu istoric. Am parcurs astfel cu gândul perioade fascinante ce au început cu secolul al XVII-lea, când a fost întemeiat acest monument de arhitectură religioasă, când musulmanii „propovăduiau” propria credință locuitorilor de pe aceste meleaguri.

În drumul spre casă, am trecut și pe la Carcaliu, tot în județul Tulcea, un sat cu peste 5 000 de suflete odinioară, cu mii de copii dormici să descifreze buchiile din cărțile sfinte, cu o biserică maiestuoasă, în ograda căreia se află alte două biserițe. Panorama din turla clopotniță a bisericii mari ne-a fost prezentată de către președintele CRL-Carcaliu. De acolo am putut vedea întinderea nesfârșită a satului, am identificat

clădirea CRL-Carcaliu, am ascultat povești de viață adevărate despre oamenii locului. Oameni harnici, întreprinzători, care prind din zbor mersul economiei de piață. O dovadă în acest sens o reprezintă „Crama de vinuri” din Măcin, pe care ne-a prezentat-o dl Vania Vasile (așa ne-a rugat să-i spunem!), un erudit în știința vinului. Oricine trece prin Dobrogea, ar trebui să viziteze acest loc mirific unde boabele de struguri se transformă în licori sublime și să-l asculte pe acest om fabulos, să solicite o degustare de vinuri pentru a pătrunde în lumea tainică și tămăduitoare a vinului, savurat cu știință, cu deschidere spre tărâmurile gastronomice care ne amintesc de regretatul Radu Anton Roman!

Ar mai fi multe de scris, dar, cu regret trebuie să ne limităm la această replică palidă a trăirilor sublime care ne-au fost date să le simțim din plin, pe care le-am fructificat clipă de clipă, atât în ziua destinată călătoriei spre fabulosul ținut al Dobrogei, în cele două zile încărcate de acțiuni programate, cât și la întoarcere, când am explorat renumitul sat Carcaliu de care ne leagă atâtea amintiri comune! Nu ne rămâne decât să le mulțumim tuturor celor care s-au ostenit să ne primească, să ne dezvăluie sufletul slav plin de credință și de dârzenie, și, cu siguranță, să-i mulțumim președintelui CRLR, deputatului Silviu Feodor, precum și întregii sale echipe de la Comunitate pentru efortul, bunătatea și grija față de fiecare dintre noi, de a ne asigura câteva zile de vis în Dobrogea, pline de istorie, cultură, spiritualitate!

LAUREAȚII ETAPEI NAȚIONALE A OLIMPIADEI DE LIMBA RUSĂ MATERNĂ

Clasa a VII-a:

- Premiul I - Boklach Yelizaveta, Școala Gimnazială „A.S. Pușkin” Brăila, profesor îndrumător: Ștefan Maria;
- Premiul II - Ehimov Alexandru, Școala Gimnazială „Alexandru Ciucurencu” Tulcea, profesor îndrumător: Nadea Casian;
- Premiul III - Condratova Anna, Liceul Pedagogic „N. Iorga” Botoșani, profesor îndrumător: Ana Ihorov;
- Premiul III - Timofte Ștefania, Școala Profesională Focuri, profesor îndrumător: Zinaida Gromic;
- Mențiune - Haralamb Mihai, Școala Gimnazială Sarichioi, profesor îndrumător: Liuba Maxim.

Clasa a VIII-a:

- Premiul I - Ignat Anamaria, Școala Gimnazială Sarichioi, profesor îndrumător: Natalia Pavlov;
- Premiul II - Evsei Iuliana, Școala Gimnazială „George Enescu” Constanța, profesor îndrumător: Nina Halcă;
- Premiul III - Tit Maria Luiza, Școala Gimnazială Sarichioi, profesor îndrumător: Natalia Pavlov;
- Mențiune - Ciotic Taisia, Școala Gimnazială Sarichioi, profesor îndrumător: Natalia Pavlov;
- Mențiune - Mihailov Gabriela, Școala Gimnazială „A.S. Pușkin” Brăila, profesor îndrumător: Stan Svetlana.

Clasa a IX-a:

- Premiul I - Haralamb

(ediția XXVII, Botoșani, 12-14 mai 2023)

Taisia, Liceul Teoretic „Ion Creangă” Tulcea, profesor îndrumător: Nadea Casian;

- Premiul II - Bariz Teodora Elena, Colegiul Național „Gh. Munteanu Murgoci”, Brăila, profesori îndrumători: Ștefan Maria, Ana Oprea;
- Premiul III - Tit Anna Eleonora, Liceul Tehnologic „Brad Segal” Tulcea, profesor îndrumător: Nadea Casian;
- Premiul III - Timofte Ana Maria, Liceul Teoretic „Dimitrie Cantemir” Iași, profesor îndrumător Zinaida Gromic;
- Mențiune 1 - Pavlov Sofia, Liceul Teoretic „Decebal” Constanța, profesor îndrumător: Nadia Militei;
- Mențiune 2 - Iordache Cristian Sebastian, Colegiul Tehnic de Căi Ferate „Unirea” Pașcani, profesor îndrumător: Galina Isaeva;
- Premiu special - Alempi Alexandra, Colegiul Economic „Delta Dunării” Tulcea, profesor îndrumător: Nadea Casian;

- Premiu special - Averian Matei, Liceul Teoretic „Grigore Moisil” Tulcea, profesor îndrumător: Tamara Alistarh;
- Premiu special - Sîmpetru Raissa Justiniana, Liceul Teoretic „Panait Cerna”, Brăila, profesori îndrumători: Ștefan Maria, Ana Oprea;
- Premiu special - Maxim Larisa, Colegiul Tehnic de Căi Ferate „Unirea” Pașcani, profesor îndrumător: Galina Isaeva;
- Premiu special - Andrei David, Liceul Teoretic „Grigore Moisil” Tulcea, profesor îndrumător: Tamara Alistarh.

Clasa a X-a:

- Premiul I - Stadnițchi Maria Sabrina, Liceul Teoretic Bulgar „Hristo Botev”, profesor îndrumător: Ekaterina Dumitru;
- Premiul II - Haralambie Livia, Liceul Teoretic „Grigore Moisil” Tulcea, profesor îndrumător: Tamara Alistarh;
- Premiul III - Todiraș Constanța Maria, Liceul Teoretic

Bulgar „Hristo Botev”, profesor îndrumător: Ekaterina Dumitru;

- Mențiune 1 - Tudose Antonina, Liceul Teoretic „Decebal” Constanța, profesor îndrumător: Nadia Militei;
- Mențiune 2 - Andrian Raisa, Colegiul Tehnic „Mihai Băcescu” Fălțiceni, profesor îndrumător: Valentina Nazarov;
- Premiu special - Mantai Elisabeta, Liceul Teoretic „Grigore Moisil” Tulcea, profesor îndrumător: Tamara Alistarh.

Clasa a XI-a:

- Premiul I - Ivanov Vladimir, Liceul Pedagogic „N. Iorga” Botoșani, profesor îndrumător: Ana Ihorov;
- Premiul II - Cuprian Ștefan, Liceul Teoretic „Grigore Moisil” Tulcea, profesor îndrumător: Tamara Alistarh;
- Premiul III - Timofte Iuliana Ina, Liceul Teoretic „Dimitrie Cantemir” Iași, profesor îndrumător: Zinaida Gromic;
- Premiul III - Feodorov Ana-Maria, Liceul Teoretic „Ion Creangă” Tulcea, profesor îndrumător: Nadea Casian.

Clasa a XII-a:

- Premiul I - Alistarh Alexandru, Liceul Teoretic „Ioan Cotovu” Hârșova, profesor îndrumător: Anfisa Demid;
- Premiul II - Halcă Anna, Liceul Teoretic „Ovidius” Constanța, profesor îndrumător: Nadia Militei;
- Premiul III - Agafon Raluca, Liceul Teoretic „Grigore Moisil” Tulcea, profesor îndrumător: Tamara Alistarh.

Redacția:
Svetlana Moldovan
(главный редактор)

Valentin Filat (дизайн, вёрстка)

Адрес редакции:
București, sector 1, str. Dr Rațiu, nr 10,
cod 010916

Тел: (+4) 021 315 31 04
Факс: (+4) 021 315 31 04

E-mail: office@zorile.ro
www.zorile.ro
www.facebook.com/redactia.zorile

CNI
CORESIS
Tipărit la CNI „CORESI” SA

Redacția:
Svetlana Moldovan
(redactor-șef)

Valentin Filat (DTP)

Adresa redacției:
București, sector 1, str. Dr Rațiu, nr 10,
cod 010916

Tel: (+4) 021 315 31 04
Fax: (+4) 021 315 31 04

E-mail: office@zorile.ro
www.zorile.ro
www.facebook.com/redactia.zorile

Conform Legii Presei, responsabilitatea juridică pentru
conținutul articolului aparține autorului.
Ответственность за достоверность информации несут авторы.

Republicarea materialelor - numai cu acordul redacției.
Перепечатка - только по согласованию с редакцией.

Punctul de vedere al redacției nu coincide de fiecare dată
cu cel al autorilor materialelor publicate.
Мнение редакции может не совпадать
с мнением авторов статей.

Manuscrisele, scrisorile și fotografiile nu se înapoiază.
Рукописи, письма, фотографии не возвращаются.